

МИНИСТЕРСТВО ОБРАЗОВАНИЯ И НАУКИ РСО-АЛАНИЯ
ГОСУДАРСТВЕННОЕ БЮДЖЕТНОЕ
ОБЩЕОБРАЗОВАТЕЛЬНОЕ УЧРЕЖДЕНИЕ
СРЕДНЯЯ ОБЩЕОБРАЗОВАТЕЛЬНАЯ ШКОЛА № 47

ОБСУЖДЕНО
На заседании Педагогического совета
Протокол № 1 от 31.08.2023 г.

УТВЕРЖДЕНО
Приказом директора ГБОУ
СОШ № 47 С.В. Рубаевой
№ 40 от 31.08.2023 г.

РАБОЧАЯ ПРОГРАММА
учебного предмета
«РОДНАЯ (ОСЕТИНСКАЯ) ЛИТЕРАТУРА»
для 7 класса основного общего образования
на 2023-2024 учебный год

Æмбарынгæнæн фыстæг

Программæ арæст у Республикæ Цæгат Ирыстон – Аланийы иумæйаг æмæ профессионалон ахуырады Ирон æвзаг æмæ литературæйы программæйы бындурыл.

Адæмы монон царды кæддæриддæр стыр ахадындынад уыдис фольклор æмæ аив литературæйæн. Уыдоны нывæфтыд æрцыд сæ цард, сæ историйы ахсджиагдæр цаутæ, сæ зонадон фæлтæрддынад. Уыдоны ис зонды суадон, ныхасы фидауц æмæ бæрзонд идеятæ. Дзырдаивадæн йæ нысаниуæг фæуæлдæр ис нæ рæстæджы. Уый рæзгæ фæлтæры хъомыл кæны гуманизм æмæ граждайнаг идеалтыл, фидар кæны адæмы удварн, уымæй рæзынц монон æмæ культурон традицитæ. Уымæ гæсгæ скъолайы куысты ахъаззагдæр у литературæ ахуыр кæнын.

7 кълас

Иумæйаг темæ: Аивадон фæлгонц

Разныхас 1 сах.

Литературæйы ахадындынад адæймаджы царды. Литературæ – царды нывæфтыд æвдисæн, рæзгæ фæлтæры цардмæ цæттæгæнæн мадзал.

Адæймаджы фæлгонц æмæ йæ бастдынад царды уавæртæ, йæ алфамбылай дунеимæ – адæмон сфæлдыстад æмæ аив литературæйы сæйрагдæр проблемæ. Авторæн йæхи фæлгонц, йæ ахаст, цы ныффыста æмæ кæй фæлгонц сныв кодта, уымæ.

1. АДÆМОН СФÆЛДЫСТАД – УДВАРНЫ ХÆЗНАТЫ ГУЫРÆН

Адæмон сфæлдыстады жанртæ. Сæ цыбыр характеристикæ. Фольклор æмæ литературæйы бастдынад. Адæмон сфæлдыстад æмæ аив литературæ – адæмы монон исбон; раст æмæ зылын, рæсугъд æмæ фыдуынд кæрæдзийæ иртасыны фæрæз.

Нарты эпос (4 сах.)

Эпосы сæйраг æууæлтæ. «Нарты эпосы» сæнтысты уавæртæ. Рæстæг æмæ дæрддзæджы проблемæ ирон эпосы. Уавæр æмæ сфæлдыстадон авналæнты бастдынад кадджыты. Нарты эпос сфæлдисджыты дæрдтылæххæссæг зонд. Хуыцауæмдых адæмы – Нарты кадджыты геройты удыхæд, сæ дунеуынынад.

САХУЫР КÆНЫНÆН

«Сослан – тыхагур»

Нарты Хъазæн фæз. Фæсивæды ерыстæ. Сосланы арæхстдзинадтæ, йæ уæлахизтæ нæртон хъæзтыты. Сосланы хирвæссонддынад. Йæ тыхæвзарæн балцы хабæрттæ. Иудзонгон уæйыг – нартты гуыппырсары ирвæзынгæнæг æмæ зондамонæг. Кадæджы хъуыды – тыхджынаг тыхджындæртæ разыны, хивæрссонддынад – фыдбылымæ фæндаг.

Батрадз йæхи куыд байсæрын кодта»

Æфсæддон этикайы фæтк – рыцарь æмæ æфсæддоны хæстæ æххæст кæнын. Хи сæрыны мотив – адæймаджы тырнынддынад хæрзуынд æмæ хъаруджын уæвынмæ. Батрадзы æндон æууæлтæ.

«Батрадз Уырымæджы куыд фервæзын кодта»

Мыггагон цардыуаджы фæтк – хионты æмæ æппæт нæртон адæмы кад æмæ намыс хъахъхъæнын. Батрадзы тох рæстдзынады сæраппонд хæрам, мæнгарддынад æмæ фыдракæнды ныхмæ.

«Батрадз Хызы фидар куыд басаста».

Батрадз – нарты кад æмæ намыс хъахъхъæнæг. Хъайтары хæст мифон фаты хуызы. Арвæрттывды бардуаджы æууæлтæ Батрадзы фæлгонцы.

«Батрадз æмæ Нарты уацамонгæ»

Нарты алæмæты Уацамонгæ – рæстдзинад æвзарæн фæрæз, нæртон адæмы æрхъуыды æмæ этикон зондахасты бæрæггæнæн.

ÆРНЫХАС КÆНЫНÆН (1 сах.)

«Сослан æмæ Гуымаг лæг»

«Сырдон Сосланмæ цæмæн фезнаг ис»

«Сослан Сатанайы зындоны цадæй куыд фервæзын кодта»

Л и т е р а т у р æ й ы т е о р и.

Миф æмæ аргъау. Кадæг.

П р е д м е т т ы ' х с æ н б а с т д з и н а д.

Литературæ æмæ нывкæнынад: Тугъанты Махарбеджы конд нывтæ «Нарты кадджыты» сюжеттæм гæсгæ.

Æмбисæндтæ

Æмбисонд – адæмон сфæлдыстады хуызтæй иу. Æмбисæндтæ – адæмы цард, зонд, хъуыдытæ, бæллицтæ æмæ цæстæнгас цардмæ æвдисыны фæрæз.

Æмбисæндты равзæрды бастдзинад æрдзы фæзындтытимæ, æхсæнад æмæ бинонты цардимæ; адæймаджы миниуджытимæ, цæрæгойты æмæ сырдты хъысмæтимæ. Аив литературæйæ æрбайст æмбисæндтæ.

Таурæгътæ

Термин «таурæгъ». Йæ нысаниуæг уырыссаг фольклоримæ абаргæйæ («предание, легенда, сказ» æмæ æндæртæ). Таурæгъты хуызтæ. Таурæгъты историон æмæ эстетикон нысаниуæг. Сæ уæрæх æмбарынад. Мифон таурæгъты мидис (дуне æмæ адæймаджы равзæрд, хицæуттæ æмæ титанты цард). Историон таурæгъты мидис – зынгæ историон цаутæ æмæ сæ æппæтадæмон ахадындынад; зæххон сгуйхт лæгты царды хабæрттæ, хæстытæ, кълассон тох. Бынæттон таурæгъты мидис – адæмы æгъдæуттæ, адæмы этикон зондахаст, мыггæгты равзæрд. Сæ бастдзинад бæлвырд бынат æмæ рæстæгимæ. Цауты æрмæст бынæттон ахадындынад: хицæн мыггаг, хицæн хæдзарвæндаг кæнæ иу адæймаджы хъысмæтимæ баст уæвыны æууæл.

«Кодзырты Таймураз» (1 сах.)

Таурæгъы конфликт – сæрибар ирон хæххон адæм æмæ кæсгон æлдæртты быцæу. Ирон царды уæздан фæтк æмæ кæсгон æлдары æнæуаг митæ. Таймуразы сгуйхт æмæ хъайтарон мæлæт. Ирон мады фæлгонц таурæгъы. Таурæгъы æвзаг.

«Ларс æмæ Хуха» (1 сах.)

Мыггагон цардыуаджы нывæст. Мыггæгты ахастытæ æмæ быцæутæ. Таурæгъы хъайтартæ Тæга æмæ Куырттайы зондахаст, цардмæ сæ фæйнаехуызон цæстæнгасы фæстиуджытæ. Тæгиатæ æмæ куырттаты мыггагон хæрамдзинад. Зæрæдты уынаффæ ныхасы. Куывды æгъдæуттæ. Æфсымæрты лæгдзинад. Фыдæлты зарæг сæрибар æмæ лæгдзинадыл.

Хъайтарон зарджытæ

«Таймуразы зарæг» (1 сах.)

«Таймуразы зарæг» – кад æмæ лæгдзинады зарæг. Ир æмæ кæсгон æлдæртты быцæутæ.

Уæздан æмæ хиуылхæцгæ Таймураз æмæ æнæгъдау, мæнгард æмæ æгъатыр æлдæрттæ. Таймуразы монолог – тох æмæ сгуйхты трагизм. Фырты ахаст йæ мадмæ – уæрт æмæ æфсармы æвдисæнтæ. Хъайтары дарæс – йæ мады мысæн. Таймураз – йæ мады намыс, йæ мыггаг æмæ йæ адæмы кад

хъахъхъаенæг. Таймуразы «уайдзæфы» нысан. Базырджын ныхæсты дæлтексты мидис. Иунæг хъайтары тох бирæ тыхгæнджытимæ – адæмон зарæджы геройы хъысмæт.

«Тотрадзы зарæг» (1 сах.)

Адæмон таурæггы поэтикон нывæст. Зарæджы конфликты намысон ахаст: ирон лæг мæхъæлон абырджытæй хъахъхъаены йæ адæмы кад æмæ йæ уды намыс. Мæхъæлон фыдгæнджыты лæбурæн митæ. Намыс æмæ патриотизмы идейæтæ. Мыггагон-знæмон хæрамдзинад – фыдбылызты æнхъизæн. Мæнг «æгъдау» æмæ сау фыдвæнд. Зонд æмæ намыс – ныфс æмæ хъару дæттæг. Кæрдойы фæзы æрдз æмæ цауты ахаст.

II. РАГОН ЦАРДЫ НЫВТÆ

Литературон таурæгъ

Санаты Уари (2 сах.)

«Бæтæйы фырттæ» (цыбыртæгондæй).

Таурæггы фольклорон æмæ историон бындур. Хæххон цардуаджы æгъдæуттæ. Адæм æмæ æлдæртты ахастдзинæдтæ. Æууæнк æмæ мæнгарддзинад. Бæтæйы фыртты лæгдзинад. Се сгуйхт хъуыддæгтæ намыс æмæ лæджы бартыл тохы, сæ быцау Тлаттаты æлдæрттæ æмæ Хъобангомы хъæздгуйтимæ. Будзи æмæ Аслæнбег – адæмы хæргæнджытæ. Сæ трагикон мæлæт гадзрахаты азарæй. Сæ нæмтты цæрæнбон. Термин «таурæгъ». Ирон таурæггы идейон-аивадон æууæлтæ.

Хъуылаты Созырыхъо

«Таймуразы зарæг» (1 сах.)

Поэмæйы сюжеты арæст. Йæ историон-фольклорон бындур. Ирон адæмы тох сæ кад æмæ сæрибарыл. Зарæджы геройты хъысмæт – иунæг хъайтары тох бирæ фыдгүлтимæ. Санибайаг цæхæрцæст сæрыстыр ирон лæппуйы тох кæсгон æлдæрттимæ. Йæ нæртон æхсар. Конфликты социалон бындур. Геройы удыхæд. Уæздан æмæ хуымæтæг лæппу æмæ кæсгон æнæгъдау, мæнгард æмæ æгъатыр æлдæртты фæлгонцты ныхмæвæрд. Хъайтары монолог. Йæ мидис. Ныхмæвæрд хъуыдыты иудзинад – адæмон этикон зондахасты æвдисæн.

Л и т е р а т у р æ й ы т е о р и.

Историон таурæгъ. Историон зарæг. Æмбисонд. Литературон таурæгъ. Историон æцæгдзинад æмæ хъайтарон зарæджы бастдзинад. Аивадон параллелизм æмæ йæ нысаниуæг ирон зарæджы.

Предметты 'хсæн бастдзинад.

Литературæ æмæ музыкæ:

1. Берозты Тотрадзы зарæг. *(Запись прошлых лет.)*
2. Харебаты Исахъы зарæг. Цæгат Ирыстоны паддзахадон ансамблы, зарæггæнджыты къорд, 1960 аз.
3. Сау хохы фыййау. Цæгат Ирыстоны паддзахадон ансамбль. Зары Плиты Грис.
4. Кодзырты Таймуразы зарæг. Зары Кæсæбиты Митя.
5. Бæтæйы фыртты зарæг. Зары Кæсæбиты Митя æмæ Хуымæллæджы культурæйы хæдзары ансамбль.
6. Уырыссаг-Япойнаг хæсты герой Мысыкаты Сосланы зарæг. Солист Танхълаты Валери.
7. Майрæмышъуаты Дзайбойы зарæг. Зары Кæсæбиты Митя.

**ХІХ-ÆМ ÆНУСЫ ИРОН ЛИТЕРАТУРÆЙÆ
АДÆМОН СФÆЛДЫСТАДÆЙ: ÆМБИСÆНДТÆ**

Разныхас (1 сах.)

Ирон аив литературæйы равзæрд. Аивадон уацмысы историон бындур, йæ бастдзинад рæстæг æмæ адæмы цардимæ. Уацмысы гуманистон мидис, йæ идейон æмæ аивадон ахадындынад абоны царды. Адæймаг, йæ цард, йæ удыхъæд – аивадон уацмысы æрмæг.

Хетæгкаты Къоста (3 сах.)

«Дзæбидырдуан»

Зебаты хъæу. Хæхбæсты æвадат царды нывтæ. Ирон хæдзары фæтк. Зæронд Зурапы цæстæнгас ныфсхаст æмæ лæгдзинадмæ. Зæлинойы поэтикон сурæт. Тедо – фæлтæрдджын цуанон. Йæ фæлгонц, йæ сæйраг æууæлтæ (ныфсхаст, хиуылхæцгæ, фæразон, бинонтыл æмæ æмгæрттыл æнувыд). Хæххон æрдзы рæсугъддзинад, йæ бархъомыс адæймаджы цардыл. Кæронбæттæн нывы ирд ахорæнтæ.

*** «Катай»**

Хæдхæцæг паддзахы колониалон политикайы ныхмæ национ хæдбардзинадыл тохмæ сидты мотивтæ æмдзæвгæйы. Адæмы хъысмæтыл сагъæс. Кавказы тыхгæнæг администраци – империйы политикæ аразæг. Сидæнты æмæ фæсномыгты нысан.

*** Салдат»**

Æфсæддон службæйы уавæртæ хæдхæцæг паддзахы заман. Хæххон лæппуйы сагъæстæ салдаты «фидиссаг цардыл», йæхи хъысмæтыл. Хъарæджы интонацитæ æмдзæвгæйы. Кæронбæттæны ныфсæвæрæн ныхæсты нысаниуæг.

*** «Æнæ хай»**

Фыдыбæстæйæ иппæрд поэты сагъæстæ æцæгæлон зæххыл, æцæгæлон адæмы астæу. Цардуагон æгъдæуттæ æмдзæвгæйы.

Лирикон герой æмæ поэты хъысмæты иудзинад. Тæлывæрд композици.

Гæдиаты Секъа (2 сах.)

«Мад æмæ фырт»

Рæстæджы бæрджытæ радзырды. Æрдзы фæзындыты нысаниуæг сюжеты арæзты. Мæгуыр адæмы хъызæмайраг цард. Æлдары фыдмитæ. Тугъан æмæ Маринейы фæлгонцтæ, сæ вазыгджын психологон уавæр. Радзырды сæйраг идейæ. Æрдзы нывты символон нысаниуæг. Архайджыты зæрдæйы уаг æмæ царды социалон быцæутæ. Хъайтарты хъысмæты трагизм. Хъыг æмæ цин. Адæмон æмбисæндтæ уацмысы, сæ нысаниуæг. Фыссæджы национ æмæ интернацион зондахаст.

Нигер (2 сах.)

«Бадилон симд».

Поэмæйы мидис. Æлдæртты цадыуаг, сæ зондахаст. Сæ куывдты нысан. Æлдар æмæ æбар, æнæзæхх фæллойдæнджыты ныхмæвæрд. Æххуырт лæппу Фацбайы трагикон хъысмæт. Фольклорон хъайтары æууæлтæ Фацбайы фæлгонцы. Инал æмæ Залиханы характерты миниуджытæ. Аивады алæмæт тых (*фæндыры цагъд*). Æрдзы æууæлты аивадон нысаниуæг. Аивадон параллелизм. Таурæгъон æмбисонды (*Саг æмæ агъуыд куыйты бал*) аивадон нысаниуæг.

Л и т е р а т у р æ й ы т е о р и. Поэмæйы тыххæй æмбарынад. *Контраст.*

Дзесты Куыдзæг (2 сах.)

«Хорхæссæг»

Хæххон хъæуы адæмы психологон уавæр, сæ сусæг, æмыр катай. Æвирхъау фыдбылыз – хорты сæфт. Фыд æмæ фырты балц, сæ уæздан уарзондзинад. Адæймаджы хъару царды сæрвæлтау тохы. Бæлццæтты сæфты зæрдæхалæн нывтæ. Авторы гуманизм. Пейзажы ахадындынад уацмысы. Æрдзы бархъомыс.

Гаглойты Рутен (1 сах.)

«Цард»

Радзырды мидис. Зымæджы нывтæ. хъæздгуыты цардыуаг æвдисæн. Галуан æмæ уынг – бонджынтæ æмæ магуырты царды ныхмæвæрдды ранывæст. Персонажты миддуне, сæ ахаст магуыр чызджы тæригъæддаг уавæрмæ. Мулк – стырзæрдæгæнæг.

Гæдиаты Цомахъ (1 сах.)

«Царды уæз»

Бесо æмæ йæ бинонты фыдцард. Магуырдынады æууæлтæ. Куыстуарзаг æмæ хæларзæрдæ лæджы катай йæ даринагты хъысмæтыл. Бесойы æнæнхъæлæджы сæфт. Маринейы балц фæндаджы хицаумæ. Ус-хицауы царды уавæртæ æмæ йæ уагахаст æххуыс курджытæм. «Сомы гæбаз» – бонджыны «хæрзаудæны» ирд æвдисæн. Радзырды æвзадды хицæндзинæдтæ.

Предметты 'х с æ н б а с т д з и н а д

Магуыр сабидуг литературæ æмæ нывкæнынады: *Къоста*. «Дурсæтджытæ», *Гюстав Курбе*. «Подаяние нищего», Андерсен. «Девочка со спичками», Чехов. «Ванька Жуков».

III. ЦАРДЫ УИДÆГТÆ

Фыдыбæстæ, Æгъдау æмæ Сæрибар

XX ÆНУСЫ ИРОН ЛИТЕРАТУРÆЙÆ

Хетæгкаты Къоста (1 сах.)

* «Ахуыр»

Уацмысы мдис. Царды нывтæ. Давæджы æууæлтæ. Æвзæр фæцайдагътæ – адæймаджы сафæг. Диалогы ахадындынады уацмысы. Литературæйы теори. Метоними.

Гæдиаты Цомахъ (4 сах.)

«Тохы хъæр»

Сæрибар æмæ намысы сæрыл тохмæ цауын – фæрнджын адæмы хæс. Бæстæйы революцион уавæр æмæ тохы рæст. Барджын æгъдæуттæ, барджын ныхæстæ – тохы хæрзуаг. Символтæ (Хур – сæрибар æмæ фарны символ. Дымгæ – змæлд æмæ тохы символ). Æфхæрд адæмы маст.

«Фæдис»

Социалон рæстдынадыл тох. Æфхæрд бамбарæг æмæ бавзарæг адæймаджы æнæбасæтгæ тых. Уацмысы композици. Композицион анафорæйы нысан. Йæ намыс кæй сыстын кодта, уыцы адæмы хъазуатон змæлд. Нæртон лæджы бынат уыцы хъайтарон адæмы æхсæн.

«Адæм»

Æмдзæвгæ – фæллойгæнæг адæмыл кады зарæг. Поэты историон оптимизм. Æмзонд æмæ æмзæрдæ – адæмы сгуыхт æмæ уæлахизмæ фæндаг. Уацмысы тæлывæрд композици. Фæлхатæн. Рæнхъыты æмхуызон райдайæнтæ (анафорæ) – поэты хъуыдыты рæстдынады æмæ куырыхон фæдзæхст æвдисæн. Сæрибар æмæ æмбарæд – адæмы æнусон идеалтæ.

«Арв нæры»

Тызмæг æрдзы ныв. Йæ аллегион ахаст. Мигътæ – талынджы аллегион символон фæлгонц. Дымгæ – змæлд æмæ тохы фæсномыг. Уарын – æрдз ноггæнæг, арвы нæрд – рухс хæссæг. Тохы мотив – уацмысы сæйраг хъуыды. Тохы нысаниуæг поэты хъуыдымæ гæсгæ.

Мамсыраты Дæбе (2 сах.)

«Цыт»

Социалон уавæртæ æмæ æхсæнады ахаст кусæг лæгмæ. Сæ бастдзинад. Радзырды цауты цыды рæстæг – цардивæн рæстæг. Дыууæ царды истори. Сæйраг персонажты фæлгонцтæ. Хъуыдæберд – мулчы цагъар. Цола – хъаруджын æмæ уæздан кусæг. Радзырды идейæ – фыдгæнæгæн – карз тæрхон, лæгдзинадæн – æмбæлгæ аргъ.

Цæрукъаты Алыксандр (2 сах.)

«Гъеуæдæй куы зонин...»

Райгуырæн бæстæйæ фæхауæггаг уæвын – адæймаджы стырдар трагеди. Ирон адæмы хысмæт æцæгæлон зæххыл. Ныййарæджы фæдзæхст хъæбулæн. Мады уды фарн, стырдынад æмæ патриотизмы æвдисæнтæ æмдзæвгæйы. Аивадон фæрæзтæ.

«Æцæгæлон бæсты»

Адæймаджы хысмæт æцæгæлон зæххыл. Мады уавæр, йæ уды фарн, йæ арф æнкъарæнтæ. Йæ фæдзæхст рæзгæ сабийæн – фыды зæхх уарзын. Æмдзæвгæйы аивадон арæзт.

Л и т е р а т у р æ й ы т е о р и . *Строфа. Риторикон фарст.*

Мыртазты Барис (1 сах.)

«Æфцæгмæ»

Хистæр фæлтæрты хысмæт. Хистæрты ахаст кæстæртæм. Хистæрты хæс – рæзгæ фæлтæрыл аудын, фæндаг сын амонын. Цард – зын балц. Фæлтæрд лæджы ныстуан фæсивæдæн: лæгдзинад æвдисын, кады хъуыддæгтæ кæнын.

«Фыдæлты мæсгуытæ»

Мæсгуыты ахадындынад фыдæлты царды. Сæ уавæр нæ рæстæджы. Адæмы ахаст рагон цыртдзæвæнтæм. Поэты бæллиц – сабырдзинад.

Хъайтыхъты Азæмæт (1 сах.)

«Доны къусы аргъ»

Дыууæ мыггаджы 'хсæн фыдæх. Тугисыны карз æгъдау. Фендджын сылгоймаджы куырыхон æрхъуыды. Хоры фарн æмæ æнæхин сабийы архайд – тызмæг тугисæджы фидыдмæ æркæныны æвдисæн. Фæндаг. Фидыды æгъдау. Адæмы 'фсарм. Ирон лæгдзинад æмæ æууæнчы ныхасы тых.

Джусойты Нафи (2 сах.)

«Зæронд цуанон»

Фæлтæрты бастдзинад – национ хиæмбарынады уидаг. Зæронд дадатæ æмæ æнахъом лæппуты иухуызон цæстæнгас цардмæ, æрдз æмæ адæймаджы удыхæды сыгдæгдзинадмæ. Гуырымыхъ æмæ æнæзонд митæ ма æруадзыныл архайын. Уацмысы идейæ – адæмы иудзинадыл, историйыл, æгъдæуттыл иузæрдион уæвын.

П р е д м е т т ы ' х с æ н б а с т д з и н а д

Ч.Айтматовы уацау «Белый пароход» æмæ Нафийы уацау «Зæронд цуанон».

Дзаболаты Хазби (1 сах.)

«Ис ахæм лæг хæхты»

Æмдзæвгæйы мидис. Хуымæтæг хæххон лæджы фæлгонцы иумæйаг æууæлтæ æмдзæвгæйы: уæздандзинад, æргомзæрдæ, райгуыраен хæхтыл иузæрдиондзинад. Уазæгæн æгъдау кæныны фæтк. Æмдзæвгæйы идейæ – «Хæхбæсты фарн – æгъдау æмæ лæгдзинад».

Джыккайты Шамил (1 сах.)

«Фынг»

Ирон фынджы фарн, фидар æгъдау – фæлтæртæн зондамонæн. Æфсарм æмæ æгъдау, зонд æмæ рæдау – ирон фынджы бæркад. Уазæгæн цыт кæныны фæтк.

Хъодалаты Герсан (1 сах.)

«Хъæвдыны маст»

Нæ фыдæлты æгъдæутты кадджындæр – гуыбыныл уæздан, хиуыл хæцын – æмдзæвгæйы мидис. Геройы масты сæр – фынджы æгъдау халджыты митæ.

Хаджеты Таймураз (1 сах.)

«Мæ рох къуым»

Патриотизмы темæ æмæ йæ аивадон нывæст. Æдзæрæг хæхты бæллиццаг дуне. Хæххон æрдзы нывтæ. Мæгуыр къæсы уавæр. Иунæг зæронд лæджы хъысмæт. Поэты сагъæс райгуыраен хæхты хъысмæтыл.

«Мæ чысыл Ир!»

Хæххон æрдзы нывтæ. Мæгуыр къæсы уавæр. Иунæг зæронд лæджы хъысмæт. Æдзæрæг хæхты цард æмæ бæллиццаг дуне. Поэты сагъæс райгуыраен хæхты хъысмæтыл.

IV. ÆРДЗ ÆМÆ АДÆЙМАГ

Гæдиаты Цомахъ (1 сах.)

«Райсом»

Поэты фæндæттæ йæ райгуыраен бæстæ æмæ йæ адæмы рухс фидæны сæраппонд. Æрдз – цард æмæ дунейы фидауц.

Малиты Геуæрги (1 сах.)

«Дзирасгæ»

Æрдз æмæ адæймаджы иудзинад. Æрдзы фидауцы алæмæты тых. Хæххон суадон æмæ йæ алыварс æрдзы нывты æнцойдæттæн, удсыгъдæгæнæн æууæлтæ æмдзæвгæйы.

«Адтæй рæсугъд догæ...»

Æрдз æмæ адæймаджы иудзинад. Æмдзæвгæйы контрастон нывтæ. Сæ бастдзинад лирикон геройы зæрдæйы уагимæ.

Хъамбердиаты Мысост (1 сах.)

«Æхсæвæддæ»

Поэты арф æмæ фантастикон уынынад. Сæрдыгон æхсæвты сусæг фидауц, алæмæты нывтæ. Лирикон хъайтары æхсызгон мысинæгтæ.

Удгоймаджы æууæлтæй хайджын æрдзы нывтæ. Æрдзы бастдзинад адæймаджы цардимæ. Арв æмæ зæххы сиу. Æмдзæвгæйы тæлывæрд композици.

Л и т е р а т у р æ й ы т е о р и. Фæлхатæн.

Плиты Грис (2 сах.)

«Иунæджы кадæг»

Балладæйы фольклорон бындур. Иунæджы уавæр, йæ трагикон хъысмæт. Абырджыты фыдракæнд. Æрдз фыдракæнды ныхмæ. Адæмы рæстаг тæрхон. Уацмысы гуманистон идейæтæ – тæригъæд нæ тайы, рæстдзинад нæ сæфы. Уацмысы аивадон миниуджытæ.

Л и т е р а т у р æ й ы т е о р и. *Балладæ. Монолог.*

Гаглойты Владимир (2 сах.)

«Рагон тæрс бæлас», «Хъæды сæфт»

Æрдз – адæймаджы дарæг. Хъæд – æрдзы фидауц. Æрдзмæ хæдзардзин цæстæй кæсын. Æнæфсис æмæ цыбырхъуыр адæймаг – æрдзы знаг. Адæймаджы æвирхъау митæ. Æрдзæн фыдбылыз аразыны аххосæгтæ.

Тетцойты Таймураз (1 сах.)

Мæ Дигори мæйрохс, «Мæ гъæуи»

Хъæбулы ахаст райгуырæн хъæумæ. Æрдзы нывтæ. Хъæуы раздæры æмæ ныры уавæр. Æмхъæуккæгты кæрæдзимæ хæлар ахасты фарнхæссæг тых. Фæрнджын адæм – Райгуырæн бæстæйы ныфс æмæ дарæг.

«Уалдзæг»

Æрдзы афонты ивд, сæ фембæлд. Рагуалдзæджы æууæлты аив нывæст, уалдзæджы удджын кæнын. Æмдзæвгæйы æвзаг аивгæнæн фæрæзты арæх.

Джыккайты Шамил (1 сах.)

«Сæрдыгон изæр Цъæйы комы»

Цъæйы комы сæрдыгон изæры алæмæты нывтæ. Æрдзы царддæттæг тых. Æрдзы фидауц æмæ æвзонг фæлладуадзджыты æвидауц миты ныхмæвæрд. Лирикон геройы катый. Æрдзы хъыгдарын фыдракæнд у. Рæсугъддзинад æмæ уæлмонцы уæлахиз талынгыл.

Сахæтты дих:

Сахуыр кæнынæн – 58

Æрныхас кæнынæн – 6

Ныхасы рæзтыл куыстæн – 6

7 къласы ахуырдауаты зонындзинæдтæм домæнтæ

Скъоладзауаты зонын хъæуы:

- цы уацмыстæ сахуыр кодтой, уыдонæн сæ мидис, сæ сюжет, хъайтарты æууæлтæ æмæ æмахастытæ;
- авторы ахаст уацмысы хъайтартæм;
- лæвæрд скъуыддзæгтæм фæрстытæ раст æвæрын;
- уацмыс хицæн эпизодтыл дих кæнын.

Литературæйы теорийæ

Дзырдаивады хуызтæ:

- миф, кадæг, таурæгъ, аргъау, зарæг;

Литературæйæ:

- радзырд
- поэмæ

- драмæ
- æмдзæвгæ

Аивадон фæрæзтæй:

- юмор æмæ сатирæ
- сурæт æмæ фæлгонц
- строфа æмæ рифмæ
- эпитет
- метафорæ
- абарст
- фæсномыг ныхас (аллегорич)
- символ.

Скъоладзауты арæхстдзинæдтæ:

- уацмысы текст хицæн эпизодтыл дих кæнын;
- эпизоды сæйраг хъуыды сбæрæг кæнын;
- уацмысы сæйраг цаутæ рахицæн кæнын;
- лæвæрд темæмæ гæсгæ хи хъуыдытæ зæгъын;
- персонажтæн характеристикæ дæттын;
- авторы ахаст йæ хъайтармæ сбæрæг кæнын.

**Кусæн программæ
ирон литературæйæ, 7-æм кълас,
æдæппæт 68 сах**

№	сахæт тæ	нымæ ц	Урочы хуыз, тип	Урочы темæ	Универсалон ахуырадон архæйдтытæ	Фæстиуджытæ
1	9		Урок-балц ивгъуыдмæ	Адæмон сфæлдыстады хуызтæ æмæ	Регулятивон: ахуырадон нысан æвæрын, ахуырадон архæйдтытæ сбæрæг кæнын, ахуыры фæстиуджытæ рагацау сбæрæг кæнын	Зоной: текст, йæ мидис; йæ цаутæ æмæ сæ рæзт (сюжет); сæ хъайтарты,

			сәрмагонд спецификон æууæлтæ. Сæ ахъаз литературæйы рæзтæн.	<p>базонаен уаа</p> <p>хи ныхас раст рацаразын зонын, проблемæ раст сбæрæг кæнын хъæугæ информаци ссарын зонын æмбаргæ куыст</p> <p>коммуникативон уаа</p> <p>фæрстытæ æвæрын, хи хъуыдытæ æргом кæнын, ахуырты æмгуыстады пълан аразын</p> <p>удгоймагон уаа</p> <p>æнкъарын ирон æвзаджы ахадындзинад нæ адæмы царды, мадæлон æвзаджы аивдзинад , Фыдыбæстæм æмæ мадæлон æвзагмæ уарзондзинад гурын кæнын.</p>	<p>уыдоны æууæлтæ æмæ æмæ ахастытæ;</p> <p>-дзырдаивады хуызтæ: фольклорæй – миф, кадæг, таурæгъ, аргъау, зарæг;</p> <p>Арæхсой: - тексттæ раст, аив æмæ рæвдз кæсынмæ;</p> <p>- уацмысты мидис радзурынмæ; фæрстытæн бæстон дзуапп дæттынмæ;</p> <p>-уацмысы мидис равдисынаен пълан саразынмæ, уыцы пъланыл цыбыр</p>
2		Ног зонындзинæ дтæ амоньны урок	<p>Кадæг «Батрадз æмæ сохъыр уайыг Æфсæрон фырт Алæф»- ы сæйраг хъуыды – адæмы намыс æмæ сæ бартæ хъахъхъæнын.</p>	<p>Регулятивон: ахуырадон нысан æвæрын, ахуырадон архæйдтытæ сбæрæг кæнын, ахуыры фæстиуджытæ рагацау сбæрæг кæнын</p> <p>базонаен уаа</p> <p>хи ныхас раст рацаразын зонын, проблемæ раст сбæрæг кæнын хъæугæ информаци ссарын зонын æмбаргæ куыст</p> <p>коммуникативон уаа</p> <p>фæрстытæ æвæрын, хи хъуыдытæ æргом кæнын, ахуырты æмгуыстады пълан аразын</p> <p>удгоймагон уаа</p> <p>æнкъарын ирон æвзаджы ахадындзинад нæ адæмы царды, мадæлон æвзаджы аивдзинад ,</p>	<p>Эпос. Нарты кадджытæ. «Батрадз æмæ Сохъыр уайыг Æфсæроны фырт Алæф». Батрадзы патриотон сгуыхт. Адæмы намыс. " Æртæ хистæры раныхæстæ, сæ мидис. Нæртон лæджы хæртæ: сæр сæрмæ хæссын (кад æмæ намыс), патриотизм, рæстдзинад дзурын, хистæр æмæ кæстæры нывыл ахастытæ, гуыбыныл уæздан уавын, сылгоймагæн æгъдау дæттын. Кадæджы сюжетон</p>

					Фыдыбæстæм æмæ мадæлон æвзагмæ уарзондзинад гурын кæнын.	арæзт. "Уырымæджы æнæном лæппу".
3			Зонындзинадтæ иу уагмæ æркæныны урок	Кадæг «Сослан – тыхагур»- хъуыды – тыхæвзарæгыл худын.	Регулятивон: ахуырадон нысан æвæрын, ахуырадон архæйдтытæ сбæрæг кæнын, ахуыры фæстиуджытæ рагацау сбæрæг кæнын базонаен уаа хи ныхас раст рацаразын зонын, проблемæ раст сбæрæг кæнын хъæугæ информаци ссарын зонын æмбаргæ куыст коммуникативон уаа фæрстытæ æвæрын, хи хъуыдытæ æргом кæнын, ахуырты æмгуыстады пълан аразын удгоймагон уаа æнкъарын ирон æвзаджы ахадындзинад нæ адæмы царды, мадæлон æвзаджы аивдзинад , Фыдыбæстæм æмæ мадæлон æвзагмæ уарзондзинад гурын	«Сослан-тыхагур». Сосланы балц. Хирвæссондзинад-фыдбылызы хос. «Фæндыр куыд фæзынди».Фæндыр-адæмы фарн æмæ аивадон символ. "Сослан Сатанайы зындоны цадаей куыд фервæзын кодта". "Нарты æмбырд, кæнæ Нарт чи хуыздæрыл куыд дзырдтой".
4			урок-«диссæгтæ — нæ разы»	Презентаци. Фæндыр – адæмы фарн æмæ аивадон символ кадæг « Фæндыр куыд фæзынди» -йы.	Регулятивон: ахуырадон нысан æвæрын, ахуырадон архæйдтытæ сбæрæг кæнын, ахуыры фæстиуджытæ рагацау сбæрæг кæнын базонаен уаа хи ныхас раст рацаразын зонын, проблемæ раст сбæрæг кæнын хъæугæ информаци ссарын зонын æмбаргæ куыст коммуникативон уаа фæрстытæ æвæрын, хи хъуыдытæ æргом кæнын, ахуырты æмгуыстады пълан аразын удгоймагон уаа æнкъарын ирон æвзаджы ахадындзинад нæ адæмы царды,	«Фæндыр куыд фæзынди».Фæндыр-адæмы фарн æмæ аивадон символ.

				мадæлон æвзæджы аивдзинад , Фыдыбæстæм æмæ мадæлон æвзагмæ уарзондзинад гурын	
5		урок-«диссæ гтæ — нæ разы»	«Кодзырты Таймураз» - ы адæм æмæ æлдæртты быцæу.	Регулятивон: ахуырадон нысан æвæрын, ахуырадон архæйдтытæ сбæрæг кæнын, ахуыры фæстиуджытæ рагацау сбæрæг кæнын базонæн уаа хи ныхас раст рацаразын зонын, проблемæ раст сбæрæг кæнын хъæугæ информаци ссарын зонын æмбаргæ куыст коммуникативон уаа фæрстытæ æвæрын, хи хъуыдытæ æргом кæнын, ахуырты æмгуыстады пълан аразын удгоймагон уаа æнкъарын ирон æвзæджы ахадындзинад нæ адæмы царды, мадæлон æвзæджы аивдзинад , Фыдыбæстæм æмæ мадæлон æвзагмæ уарзондзинад гурын	Таурæгътæ. "Кодзырты Таймураз". "Ларс æмæ Хуха". Санаты Уари. "Бæтæйы фырттæ". "Кодзырты Таймураз". Таурæггы конфликт — адæм æмæ æлдæртты быцæу. Кæсгон æлдары æнæгъдау митæ. Ирон мады æгъдау. Таймуразы сгуыхт. Йæ хъайтарон мæлæт.
6		Урок-лæвар Семæй	Мыггæгты ахастытæ æмæ быцæутæ «Ларс æмæ Хуха» -йы.	Регулятивон: ахуырадон нысан æвæрын, ахуырадон архæйдтытæ сбæрæг кæнын, ахуыры фæстиуджытæ рагацау сбæрæг кæнын базонæн уаа хи ныхас раст рацаразын зонын, проблемæ раст сбæрæг кæнын хъæугæ информаци ссарын зонын æмбаргæ куыст коммуникативон уаа фæрстытæ æвæрын, хи хъуыдытæ æргом кæнын, ахуырты æмгуыстады пълан аразын удгоймагон уаа æнкъарын ирон æвзæджы ахадындзинад нæ адæмы	"Ларс æмæ Хуха". Таурæггы мидис — мыггæгты ахастытææмæ быцæутæ. Куырттаты уавæр. Хистæрты ныхас. Æфсымæрты лæгдзинад. Се сгуыхт фыдгултимæ тохы. Адæмы ахаст т хъæбатырты сгуыхтмæ.

				<p>царды, мадæлон æвзæджы аивдзинад , Фыдыбæстæм æмæ мæдæлон æвзæгмæ уарзондзинад гурын</p>	
7		Урок рефлекси	<p>Адæмы ахаст хъæбатырты сгуыхтмæ.</p>	<p>Регулятивон: ахуырадон нысан æвæрын, ахуырадон архæйдтытæ сбæрæг кæнын, ахуыры фæстиуджытæ рагацау сбæрæг кæнын базонæн уаа хи ныхас раст рацаразын зонын, проблемæ раст сбæрæг кæнын хъæугæ информаци ссарын зонын æмбаргæ куыст коммуникативон уаа фæрстытæ æвæрын, хи хъуыдытæ æргом кæнын, ахуырты æмгуыстады пълан аразын удгоймагон уаа æнкъарын ирон æвзæджы ахæдындзинад нæ адæмы царды, мадæлон æвзæджы аивдзинад , Фыдыбæстæм æмæ мæдæлон æвзæгмæ уарзондзинад гурын</p>	<p>Адæмы ахаст т хъæбатырты сгуыхтмæ</p>
8		Урок- экскурси	<p>Санаты Уарийы таурæгъ «Бæтæйы фырттæ» - йы мидис.</p>	<p>Регулятивон: ахуырадон нысан æвæрын, ахуырадон архæйдтытæ сбæрæг кæнын, ахуыры фæстиуджытæ рагацау сбæрæг кæнын базонæн уаа хи ныхас раст рацаразын зонын, проблемæ раст сбæрæг кæнын хъæугæ информаци ссарын зонын æмбаргæ куыст коммуникативон уаа фæрстытæ æвæрын, хи хъуыдытæ æргом кæнын, ахуырты æмгуыстады пълан аразын удгоймагон уаа</p>	<p>Цæлыккаты Ахмæты куыст адæмон таурæгъыл. Санаты Уари. "Бæтæйы фырттæ". Таурæгъы мидис. Йæ фольклорон æмæ историон бындур. Адæм æмææлдæртты быцæу. Бæтæйы фыртты уавæр, сæ тох намыс æмæ бартыл. Се сгуыхт хъуыддæгтæ. Сæ быцæу кæсгон æлдæрттимæ.</p>

					<p>æнкъарын ирон æвзаджы ахадындзинад нæ адæмы царды, мадæлон æвзаджы аивдзинад , Фыдыбæстæм æмæ мадæлон æвзагмæ уарзондзинад гурын</p>	<p>Будзи æмæ Аслæнбег — адæмы хæрзгæнджытæ. Сæ трагикон мæлæт. Геройты фæлгонцтæ.</p>
9		Урок-экскурси	Ирон литературæйы равзæрд.	<p>Регулятивон: ахуырадон нысан æвæрын, ахуырадон архæйдтытæ сбæрæг кæнын, ахуыры фæстиуджытæ рагацау сбæрæг кæнын</p> <p>базонæн уаа</p> <p>хи ныхас раст рацаразын зонын, проблемæ раст сбæрæг кæнын хъæугæ информаци ссарын зонын æмбаргæ куыст</p> <p>коммуникативон уаа</p> <p>фæрстытæ æвæрын, хи хъуыдытæ æргом кæнын, ахуырты æмгуыстады пълан аразын</p> <p>удгоймагон уаа</p> <p>æнкъарын ирон æвзаджы ахадындзинад нæ адæмы царды, мадæлон æвзаджы аивдзинад , Фыдыбæстæм æмæ мадæлон æвзагмæ уарзондзинад гурын</p>	<p>Ирон литературæйы равзæрд. Йæ рæзты уавæртæ. Йæ бастдзинад истори æмæ цардимæ. Йæ аразджытæ. Адæймаг — литературæйы сæйраг æвдисинаг. Литературæйы ахадындзинад: зонынадон, хъомыладон, аивадон. Литературæ æмæ аивады æндæр хуызты бастдзинад.</p>	
10	6	урок-портрет	Презентаци Къоста — поэт, рухстауæг, адæмы фæтæг. Адæмы царды нывтæ йæ уацмысты.	<p>Регулятивон: ахуырадон нысан æвæрын, ахуырадон архæйдтытæ сбæрæг кæнын, ахуыры фæстиуджытæ рагацау сбæрæг кæнын</p> <p>базонæн уаа</p> <p>хи ныхас раст рацаразын зонын, проблемæ раст сбæрæг кæнын хъæугæ информаци ссарын зонын æмбаргæ куыст</p> <p>коммуникативон уаа</p> <p>фæрстытæ æвæрын, хи хъуыдытæ æргом кæнын, ахуырты æмгуыстады пълан аразын</p>	<p>Къоста — поэт, рухстауæг, адæмы фæтæг. Йæ царды сæйраг цаутæ. Адæмы царды нывтæ йæ уацмысты.</p>	

					<p align="center">удгоймагон уаа</p> <p>æнкъарын ирон æвзаджы ахадындзинад нæ адæмы царды, мадæлон æвзаджы аивдзинад , Фыдыбæстæм æмæ мадæлон æвзагмæ уарзондзинад гурын</p>	
11			Фырт æмæ фыды ахæстытæ «Ныфс» - ы.	<p>Регулятивон: ахуырадон нысан æвæрын, ахуырадон архæйдтытæ сбæрæг кæнын, ахуыры фæстиуджытæ рагацау сбæрæг кæнын</p> <p align="center">базонæн уаа</p> <p>хи ныхас раст рацаразын зонын, проблемаæ раст сбæрæг кæнын хъæугæ информаци ссарын зонын æмбаргæ куыст</p> <p align="center">коммуникативон уаа</p> <p>фæрстытæ æвæрын, хи хъуыдытæ æргом кæнын, ахуырты æмгуыстады пълан аразын</p> <p align="center">удгоймагон уаа</p> <p>æнкъарын ирон æвзаджы ахадындзинад нæ адæмы царды, мадæлон æвзаджы аивдзинад , Фыдыбæстæм æмæ мадæлон æвзагмæ уарзондзинад гурын</p>	Поэты монолог. Фырт æмæ фыды ахаст карæдзимæ. Дыууæ цæстæнгасы цардвæндаг æмæ царды нысанмæ. Сфæлдыстад — фæллоуы хуыз. Поэзийы мидис æмæ æууæлтæ ацы уацмысмæ гæсгæ. "Ныфс" — Къостайы адæмондзинады поэтикон нывæст.	
12		Урок- балц ивгъуыдмæ	«Хъуыбады» - йы мидис.	<p>Регулятивон: ахуырадон нысан æвæрын, ахуырадон архæйдтытæ сбæрæг кæнын, ахуыры фæстиуджытæ рагацау сбæрæг кæнын</p> <p align="center">базонæн уаа</p> <p>хи ныхас раст рацаразын зонын, проблемаæ раст сбæрæг кæнын хъæугæ информаци ссарын зонын æмбаргæ куыст</p> <p align="center">коммуникативон уаа</p> <p>фæрстытæ æвæрын, хи хъуыдытæ æргом кæнын,</p>	Уацмысы мидис. Сидзæры уавæр. Фыййауы цард. Фæндырдзæгъдæджы цард æмæ хъысмæт. Йæ зарджыты мидис, йæ бæллицтæ. Æрдзы нывты символон (аллегория) мидис. Поэт æмæ фæндырдзæгъдæджы	

				<p>ахуырты æмгуыстады пълан аразын удгоймагон уаа æнкъарын ирон æвзаджы ахадындзинад нæ адæмы царды, мадæлон æвзаджы аивдзинад , Фыдыбæстæм æмæ мадæлон æвзагмæ уарзондзинад гурын</p>	æмхуызон миниуджытæ.
13		Урок-раныхас	Хæххон царды нывтæ «Магуыры зæрдæ» -йы.	<p>Регулятивон: ахуырадон нысан æвæрын, ахуырадон архæйдтытæ сбæрæг кæнын, ахуыры фæстиуджытæ рагацау сбæрæг кæнын базонаен уаа хи ныхас раст рацаразын зонын, проблемæ раст сбæрæг кæнын хъæугæ информаци ссарын зонын æмбаргæ куыст коммуникативон уаа фæрстытæ æвæрын, хи хъуыдытæ æргом кæнын, ахуырты æмгуыстады пълан аразын удгоймагон уаа æнкъарын ирон æвзаджы ахадындзинад нæ адæмы царды, мадæлон æвзаджы аивдзинад , Фыдыбæстæм æмæ мадæлон æвзагмæ уарзондзинад гурын</p>	Хæххон царды нывтæ. Магуыр адæмы зын уавæр æвадат хæхты . Фæллойдæнæг адæймаджы ныфс æмæ оптимизм.
14		Урок-раныхас	Лирикон хъайтары бæллицтæ «Тæхуды» -йы.	<p>Регулятивон: ахуырадон нысан æвæрын, ахуырадон архæйдтытæ сбæрæг кæнын, ахуыры фæстиуджытæ рагацау сбæрæг кæнын базонаен уаа хи ныхас раст рацаразын зонын, проблемæ раст сбæрæг кæнын хъæугæ информаци ссарын зонын æмбаргæ куыст коммуникативон уаа фæрстытæ æвæрын,</p>	Лирикон хъайтары бæллицтæ — адæймаджы æхсызгондæр фæндиæгтæ. Поэты фæндон — адæмæн лæггад кæнын.

				<p>хи хъуыдытæ æргом кæнын, ахуырты æмгуыстады пълан аразын удгоймагон уаа æнкъарын ирон æвзаджы ахадындзинад нæ адæмы царды, мадæлон æвзаджы аивдзинад , Фыдыбæстæм æмæ мадæлон æвзагмæ уарзондзинад гурын</p>	
15			<p>Презентаци Æрдзы нывтæ, сæ нысаниуæг «Всати» - йы.</p>	<p>Регулятивон: ахуырадон нысан æвæрын, ахуырадон архæйдтытæ сбæрæг кæнын, ахуыры фæстиуджытæ рагацау сбæрæг кæнын базонæн уаа хи ныхас раст рацаразын зонын, проблемæ раст сбæрæг кæнын хъæугæ информаци ссарын зонын æмбаргæ куыст коммуникативон уаа фæрстытæ æвæрын, хи хъуыдытæ æргом кæнын, ахуырты æмгуыстады пълан аразын удгоймагон уаа æнкъарын ирон æвзаджы ахадындзинад нæ адæмы царды, мадæлон æвзаджы аивдзинад , Фыдыбæстæм æмæ мадæлон æвзагмæ уарзондзинад гурын</p>	
16	5		<p>Презентаци Гæдиаты Секъайы цард æмæ сфæлдыстад. Секъа- адæмон фыссæг.</p>	<p>Регулятивон: ахуырадон нысан æвæрын, ахуырадон архæйдтытæ сбæрæг кæнын, ахуыры фæстиуджытæ рагацау сбæрæг кæнын базонæн уаа хи ныхас раст рацаразын зонын, проблемæ раст сбæрæг кæнын хъæугæ информаци ссарын зонын æмбаргæ куыст коммуникативон уаа</p>	Секъайы царды хабæртгæ

				<p>фæрстытæ æвæрын, хи хъуыдытæ æргом кæнын, ахуырты æмгуыстады пълан аразын удгоймагон уаа æнкъарын ирон æвзаджы ахадындзинад нæ адæмы царды, мадæлон æвзаджы аивдзинад , Фыдыбæстæм æмæ мадæлон æвзагмæ уарзондзинад гурын</p>	
17		фæсауон мæ экскурси	«Арагуийы Ерыстау æлдар» - ы мидис.	<p>Регулятивон: ахуырадон нысан æвæрын, ахуырадон архæйдтытæ сбæрæг кæнын, ахуыры фæстиуджытæ рагацау сбæрæг кæнын базонæн уаа хи ныхас раст рацаразын зонын, проблемаæ раст сбæрæг кæнын хъæугæ информаци ссарын зонын æмбаргæ куыст коммуникативон уаа фæрстытæ æвæрын, хи хъуыдытæ æргом кæнын, ахуырты æмгуыстады пълан аразын удгоймагон уаа æнкъарын ирон æвзаджы ахадындзинад нæ адæмы царды, мадæлон æвзаджы аивдзинад , Фыдыбæстæм æмæ мадæлон æвзагмæ уарзондзинад гурын</p>	Уацмысы мидис. Адæмы тох сæ бартыл.
18		Тексты анализ	Адæмы тох сæ бартыл.	<p>Регулятивон: ахуырадон нысан æвæрын, ахуырадон архæйдтытæ сбæрæг кæнын, ахуыры фæстиуджытæ рагацау сбæрæг кæнын базонæн уаа хи ныхас раст рацаразын зонын, проблемаæ раст сбæрæг кæнын хъæугæ информаци ссарын зонын æмбаргæ куыст</p>	Уацмысы мидис. Адæмы тох сæ бартыл.

					<p>коммуникативон уаа фәрстытә әвәрын, хи хъуыдытә әргом кәнын, ахуырты әмгуыстады пълан аразын</p> <p>удгоймагон уаа әнкъарын ирон әвзәджы ахадындзинад нә адәмы царды, мадәлон әвзәджы аивдзинад , Фыдыбәстәм әмә мадәлон әвзагмә уарзондзинад гурын</p>	
19			Тексты анализ	<p>Радзырд «Бәхдавәг»- ы мидис.</p>	<p>Регулятивон: ахуырадон нысан әвәрын, ахуырадон архәйдтытә сбәрәг кәнын, ахуыры фәстиуджытә рагацау сбәрәг кәнын</p> <p>базонаән уаа хи ныхас раст рацаразын зонын, проблемә раст сбәрәг кәнын хъәугә информаци ссарын зонын әмбаргә куыст</p> <p>коммуникативон уаа фәрстытә әвәрын, хи хъуыдытә әргом кәнын, ахуырты әмгуыстады пълан аразын</p> <p>удгоймагон уаа әнкъарын ирон әвзәджы ахадындзинад нә адәмы царды, мадәлон әвзәджы аивдзинад , Фыдыбәстәм әмә мадәлон әвзагмә уарзондзинад гурын</p>	<p>Радзырды мидис. Къәрных әмә кусәг ләппуты хицән әууәлтә. Фыдгәнаг — фьдвәндаг. Гуыйманы мидхъуырдухән әмә йә фәсмон. Уацмысы гуманистон хъуыдытә.</p>
20			Хи әмә искай архәйдтытә м хъус дарыныл фәцалх кәныны	<p>Гаглойты Рутен. Галуан әмә уынг – дыууә царды әвдисәнтә «Цард» - ы.</p>	<p>Регулятивон: ахуырадон нысан әвәрын, ахуырадон архәйдтытә сбәрәг кәнын, ахуыры фәстиуджытә рагацау сбәрәг кәнын</p> <p>базонаән уаа хи ныхас раст рацаразын зонын, проблемә раст сбәрәг кәнын хъәугә информаци ссарын зонын</p>	<p>Радзырды мидис. Зымәджы нывтә. Галуан әмә уынг — дыууә царды әвдисәнтә. Хъәздгуыты цард әмә әгьдәуттә.</p>

			урок		<p>æмбаргæ куыст</p> <p>коммуникативон уаа</p> <p>фæрстытæ æвæрын, хи хъуыдытæ æргом кæнын, ахуырты æмгуыстады пълан аразын</p> <p>удгоймагон уаа</p> <p>æнкъарын ирон æвзаджы ахадындзинад нæ адæмы царды, мадæлон æвзаджы аивдзинад , Фыдыбæстæм æмæ мадæлон æвзагмæ уарзондзинад гурын</p>	
21				<p>Презентаци. Коцойт ы Арсены цард æмæ сфæлдыстад. Арсен зианхæссæг æгъдæутты ныхмæ.</p>		<p>Арсены царды цаутæ. Арсен зианхæссæг æгъдæутты ныхмæ тохгæнаг.</p>
22			Тексты анализ	<p>Презентаци. Радзырд «Дадолты мæт» -ы мидис.</p>		<p>«Дадолты мæт» -ы мидис.</p>
23	2			<p>Пьесæ «Гæдыйы къах цыбыр у» - йы сюжет æмæ архайд.</p>	<p>Регулятивон: ахуырадон нысан æвæрын, ахуырадон архæйдтытæ сбæрæг кæнын, ахуыры фæстиуджытæ рагацау сбæрæг кæнын</p> <p>базонаен уаа</p> <p>хи ныхас раст рацаразын зонын, проблемæ раст сбæрæг кæнын хъæугæ информаци ссарын зонын æмбаргæ куыст</p> <p>коммуникативон уаа</p> <p>фæрстытæ æвæрын, хи хъуыдытæ æргом кæнын, ахуырты æмгуыстады пълан аразын</p> <p>удгоймагон уаа</p> <p>æнкъарын ирон æвзаджы ахадындзинад нæ адæмы царды, мадæлон æвзаджы аивдзинад ,</p>	<p>Пьесæйы сюжет æмæ архайд. Йæ конфликт. Сауджын æмæ моллойы быцæу. Сæ дин æмæ сæ хи-ны нысан.</p>

				<p>Фыдыбæстæм æмæ мадæлон æвзагмæ уарзондзинад гурын</p>	
24			<p>Презентацци. Гæдиаты Цомахъ. Цомахъы цард æмæ сфæлдыстад. Зымæджы æмæ уалдзæджы символон мидис æмдзæвгæ «Фæндон».</p>	<p>Регулятивон: ахуырадон нысан æвæрын, ахуырадон архæйдтытæ сбæрæг кæнын, ахуыры фæстиуджытæ рагацау сбæрæг кæнын</p> <p>базонæн уаа</p> <p>хи ныхас раст рацаразын зонын, проблемæ раст сбæрæг кæнын хъæугæ информаци ссарын зонын æмбаргæ куыст</p> <p>коммуникативон уаа</p> <p>фæрстытæ æвæрын, хи хъуыдытæ æргом кæнын, ахуырты æмгуыстады пълан аразын</p> <p>удгоймагон уаа</p> <p>æнкъарын ирон æвзæджы ахадындынад нæ адæмы царды, мадæлон æвзæджы аивдзинад , Фыдыбæстæм æмæ мадæлон æвзагмæ уарзондзинад гурын</p>	<p>Фыссæджы царды цаутæ. Цомахъ — рухсад æмæ сæрибарыл тохгæнæг. Æрдзы нывтæ æмæ мæгуыр адæмы уавæр. Поэ ты фæндиæгтæ адæмы амонд æмæ сæрибар цардыл. Зымæг æмæ уалдзæджы символон мидис</p>
25	2		<p>«Хуры тын», «Бæлон», «Ме' фсымæрмæ» -йы иумæйаг идейон ахаст.</p>	<p>Регулятивон: ахуырадон нысан æвæрын, ахуырадон архæйдтытæ сбæрæг кæнын, ахуыры фæстиуджытæ рагацау сбæрæг кæнын</p> <p>базонæн уаа</p> <p>хи ныхас раст рацаразын зонын, проблемæ раст сбæрæг кæнын хъæугæ информаци ссарын зонын æмбаргæ куыст</p> <p>коммуникативон уаа</p> <p>фæрстытæ æвæрын, хи хъуыдытæ æргом кæнын, ахуырты æмгуыстады пълан аразын</p> <p>удгоймагон уаа</p> <p>æнкъарын ирон æвзæджы ахадындынад нæ адæмы царды,</p>	<p>Ахæстоны фыстытæй". Сæ æнтысты хабар. Сæ иумæйаг идейон ахаст. Эпиграфы нысаниуæг. "Хуры тын". Ахæсты уæззау уавæр. Йæ цин æмæ йæ хъыг. Хуры рухс -сæрибары аллегорийы фæлгонц. "Бæлон". Ахст лæджы ахаст сæрибар бæлонмæ. Мысинæгтæ æмæ фæндиæгты сæвзæрд. Поэты бæллицтæ - сæрибар æмæ</p>

				мадæлон æвзæджы аивдзинад , Фыдыбæстæм æмæ мæдæлон æвзæгмæ уарзондзинад гурын	уарзондзинад. "Хæлæг". Ахæсты тыхст, йæ тырнындзинад сæрибармæ, фыдыбæстæм. "Ме 'фсымæрмæ". Ахæстоны цæстуынгæ æрхæндаг ныв. Ахст адаймаджы зæрдæйы уаг уыцы зындоны уавæры. Ахæстон æмæ æддаг дунейы контрастæ. Лирикон геройты бæллицтæ. Патриоты æнкъарæнтæ
26			Презентаци. Нигеры цард æмæ сфæлдыстад. Поэмæ «Бадилон симд» - ы мидис.	Регулятивон: ахуырадон нысан æвæрын, ахуырадон архæйдтыгæ сбæрæг кæнын, ахуыры фæстиуджыгæ рагацау сбæрæг кæнын базонæн уаа хи ныхас раст рацаразын зонын, проблемæ раст сбæрæг кæнын хъæугæ информаци ссарын зонын æмбаргæ куыст коммуникативон уаа фæрстыгæ æвæрын, хи хъуыдыгæ æргом кæнын, ахуырты æмгуыстады пълан аразын удгоймагон уаа æнкъарын ирон æвзæджы ахæддзинад нæ адæмы царды, мадæлон æвзæджы аивдзинад , Фыдыбæстæм æмæ мæдæлон æвзæгмæ уарзондзинад гурын	Поэмæйы мидис. Бадилон æлдæртты цард. Сæ куывд æмæ йæ нысан. Се 'гъдæуттæ æмæ сæ зондахаст. Фацбайы удыхъæд. Йæ трагикон хъысмæт. Саг æмæ куыйты æмбисонд. Йæ ахаст поэмæйы сюжетмæ.
27	3		Æрдзы уаг æмæ йæ аивадон мидис	Регулятивон: ахуырадон нысан æвæрын, ахуырадон архæйдтыгæ сбæрæг кæнын,	Æрдзы уаг æмæ йæ аивадон нысаниуæг.

				уацмысы.	<p>ахуыры фæстиуджытæ рагацау сбæрæг кæнын</p> <p style="text-align: center;">базонаен уаа</p> <p>хи ныхас раст рацаразын зонын, проблемæ раст сбæрæг кæнын хъæугæ информаци ссарын зонын æмбаргæ куыст</p> <p style="text-align: center;">коммуникативон уаа</p> <p>фæрстытæ æвæрын, хи хъуыдытæ æргом кæнын, ахуырты æмгуыстады пълан аразын</p> <p style="text-align: center;">удгоймагон уаа</p> <p>æнкъарын ирон æвзаджы ахадындзинад нæ адæмы царды, мадæлон æвзаджы аивдзинад , Фыдыбæстæм æмæ мадæлон æвзагмæ уарзондзинад гурын</p>	
28				Хъуылаты Созырыхъо. «Тотрадзы зарæг» -ы хуымæтæджы лæджы сгуыхт..	<p>Регулятивон: ахуырадон нысан æвæрын, ахуырадон архæйдтытæ сбæрæг кæнын, ахуыры фæстиуджытæ рагацау сбæрæг кæнын</p> <p style="text-align: center;">базонаен уаа</p> <p>хи ныхас раст рацаразын зонын, проблемæ раст сбæрæг кæнын хъæугæ информаци ссарын зонын æмбаргæ куыст</p> <p style="text-align: center;">коммуникативон уаа</p> <p>фæрстытæ æвæрын, хи хъуыдытæ æргом кæнын, ахуырты æмгуыстады пълан аразын</p> <p style="text-align: center;">удгоймагон уаа</p> <p>æнкъарын ирон æвзаджы ахадындзинад нæ адæмы царды, мадæлон æвзаджы аивдзинад , Фыдыбæстæм æмæ мадæлон æвзагмæ уарзондзинад гурын</p>	Поэмæйы мидис — хуымæтæг ирон лæджы сгуыхт. Тотырадзы балцы нысан. Хъæсойы æгъдау æмæ уæздандзинад. Дардбæстаг æлдæртты уаг. Идæдз усы зондахаст, йæ фæндон. Тотырадзы зонд.
29				Хæххон лæджы цард	Регулятивон: ахуырадон нысан æвæрын,	Хæххон лæджы цард.

			<p>«Муссәйы скъола» - йы. Хицән фәлтәрти ахаст ахуырадмә.</p>	<p>ахуырадон архәйдтытә сбәрәг кәнын, ахуыры фәстиуджытә рагацау сбәрәг кәнын</p> <p style="text-align: center;">базонаән уаа</p> <p>хи ныхас раст рацаразын зонын, проблема раст сбәрәг кәнын хъәугә информаци ссарын зонын әмбаргә куыст</p> <p style="text-align: center;">коммуникативон уаа</p> <p>фәрстытә әвәрын, хи хъуыдытә әргом кәнын, ахуырты әмгуыстады пълан аразын</p> <p style="text-align: center;">удгоймагон уаа</p> <p>әнкъарын ирон әвзәджы ахадындзинад нә адәмы царды, мадәлон әвзәджы аивдзинад , Фыдыбәстәм әмә мадәлон әвзагмә уарзондзинад гурын</p>	<p>Муссәйы хәстон хъуыддәгтә. Йә бәллиц — скъола саразын. Адәмы әмбырд. Хицән фәлтәрти ахаст ахуырадмә. Хәрзгәнәг адәймаджы амонд.</p>
30			<p>Хъамбердиаты Мысост. Әмдзәвгәтә: «Чызгимә ныхас», «Әхсәвәддә»- йы сәйраг хъуыдытә.</p>	<p>Регулятивон: ахуырадон нысан әвәрын, ахуырадон архәйдтытә сбәрәг кәнын, ахуыры фәстиуджытә рагацау сбәрәг кәнын</p> <p style="text-align: center;">базонаән уаа</p> <p>хи ныхас раст рацаразын зонын, проблема раст сбәрәг кәнын хъәугә информаци ссарын зонын әмбаргә куыст</p> <p style="text-align: center;">коммуникативон уаа</p> <p>фәрстытә әвәрын, хи хъуыдытә әргом кәнын, ахуырты әмгуыстады пълан аразын</p> <p style="text-align: center;">удгоймагон уаа</p> <p>әнкъарын ирон әвзәджы ахадындзинад нә адәмы царды, мадәлон әвзәджы аивдзинад , Фыдыбәстәм әмә мадәлон әвзагмә уарзондзинад гурын</p>	<p>Әрдзы диссәгтә, әхсәвы нывтә. Әрдз әмә адәймаджы цард. Әрдзы фидауц — поэзийы суадон. Лириконт геройы патриотизм</p>

31	5		урок-лекци	<p>Презентаци. Дзесты Куыдзæджы царды хабæрттæ. Радзырд «Хорхæссæг» -ы архайд æмæ цаутæ.</p>	<p>Регулятивон: ахуырадон нысан æвæрын, ахуырадон архæйдтытæ сбæрæг кæнын, ахуыры фæстиуджытæ рагацау сбæрæг кæнын</p> <p>базонæн уаа</p> <p>хи ныхас раст рацаразын зонын, проблема раст сбæрæг кæнын хъæугæ информаци ссарын зонын æмбаргæ куыст</p> <p>коммуникативон уаа</p> <p>фæрстытæ æвæрын, хи хъуыдытæ æргом кæнын, ахуырты æмгуыстады пълан аразын</p> <p>удгоймагон уаа</p> <p>æнкъарын ирон æвзаджы ахадындзинад нæ адæмы царды, мадæлон æвзаджы аивдзинад , Фыдыбæстæм æмæ мадæлон æвзагмæ уарзондзинад гурын</p>	<p>"Хорхæссæг". Архайд æмæ цауты рæстæг. Хæххон æвадат царды нывтæ. Хоры сæфт. Адæмы катый. Фыд æмæ фырты балц.</p>
32			Тексты анализ	<p>Тох царды сæрвæлтау æрдзы тыхтимæ.</p>	<p>Регулятивон: ахуырадон нысан æвæрын, ахуырадон архæйдтытæ сбæрæг кæнын, ахуыры фæстиуджытæ рагацау сбæрæг кæнын</p> <p>базонæн уаа</p> <p>хи ныхас раст рацаразын зонын, проблема раст сбæрæг кæнын хъæугæ информаци ссарын зонын æмбаргæ куыст</p> <p>коммуникативон уаа</p> <p>фæрстытæ æвæрын, хи хъуыдытæ æргом кæнын, ахуырты æмгуыстады пълан аразын</p> <p>удгоймагон уаа</p> <p>æнкъарын ирон æвзаджы ахадындзинад нæ адæмы царды, мадæлон æвзаджы аивдзинад , Фыдыбæстæм æмæ мадæлон æвзагмæ уарзондзинад</p>	<p>Тох царды сæрвæлтау æрдзы тыхтимæ. Трагикон хъысмæт æмæ йæ аххосæгтæ. Радзырды гуманистон хъуыдытæ.</p>

33			Урок-зониндзи нæдтæ хъахъхъæнын	Пейзажы ахадындзинад уацмысæн.	<p>гурын</p> <p>Регулятивон: ахуырадон нысан æвæрын, ахуырадон архæйдтытæ сбæрæг кæнын, ахуыры фæстиуджытæ рагацау сбæрæг кæнын</p> <p>базонаен уаа</p> <p>хи ныхас раст рацаразын зонын, проблемæ раст сбæрæг кæнын хъæугæ информаци ссарын зонын æмбаргæ куыст</p> <p>коммуникативон уаа</p> <p>фæрстытæ æвæрын, хи хъуыдытæ æргом кæнын, ахуырты æмгуыстады пълан аразын</p> <p>удгоймагон уаа</p> <p>æнкъарын ирон æвзаджы ахадындзинад нæ адæмы царды, мадæлон æвзаджы аивдзинад , Фыдыбæстæм æмæ мадæлон æвзагмæ уарзондзинад гурын</p>	Пейзажы ахадындзинад уацмысæн.
34			урок-лекци	<p>Презентаци.</p> <p>Фæрнион Къоста. Дзæрæхохты Хадзы – Мураты сгуыхтытæ «Хъæбатыр Цæргæс»-ы.</p>	<p>Регулятивон: ахуырадон нысан æвæрын, ахуырадон архæйдтытæ сбæрæг кæнын, ахуыры фæстиуджытæ рагацау сбæрæг кæнын</p> <p>базонаен уаа</p> <p>хи ныхас раст рацаразын зонын, проблемæ раст сбæрæг кæнын хъæугæ информаци ссарын зонын æмбаргæ куыст</p> <p>коммуникативон уаа</p> <p>фæрстытæ æвæрын, хи хъуыдытæ æргом кæнын, ахуырты æмгуыстады пълан аразын</p> <p>удгоймагон уаа</p> <p>æнкъарын ирон æвзаджы ахадындзинад нæ адæмы царды, мадæлон æвзаджы аивдзинад ,</p>	Фæрнионы царды хабæрттæ."Хъæбатыр цæргæс". Дзæрæхохты Хадзы-Мураты сгуыхтытæ. Æцæгдзинад æмæ æрхъуыды ацы радзырды. Адæмы ахаст хъайтармæ.

					<p>Фыдыбæстæм æмæ мадæлон æвзагмæ уарзондзинад гурын</p>	
35			Тексты анализ	<p>Хъайтары тохы нысан уацмысы</p>	<p>Регулятивон: ахуырадон нысан æвæрын, ахуырадон архæйдтытæ сбæрæг кæнын, ахуыры фæстиуджытæ рагацау сбæрæг кæнын</p> <p>базонæн уаа</p> <p>хи ныхас раст рацаразын зонын, проблема раст сбæрæг кæнын хъæугæ информаци ссарын зонын æмбаргæ куыст</p> <p>коммуникативон уаа</p> <p>фæрстытæ æвæрын, хи хъуыдытæ æргом кæнын, ахуырты æмгуыстады пълан аразын</p> <p>удгоймагон уаа</p> <p>æнкъарын ирон æвзаджы ахадындзинад нæ адæмы царды, мадæлон æвзаджы аивдзинад , Фыдыбæстæм æмæ мадæлон æвзагмæ уарзондзинад гурын</p>	<p>Хъайтары тохы нысан. Йæ фæзминаг миниуджытæ. Сæрибар æмæ патриотизмы мотивтæ радзырды.</p>
36	4		телеурок	<p>Сæрибар æмæ патриотизмы мотивтæ радзырды. Киноныв «Жизнь, ставшая легендой» - мæ бакæсын.</p>	<p>Регулятивон: ахуырадон нысан æвæрын, ахуырадон архæйдтытæ сбæрæг кæнын, ахуыры фæстиуджытæ рагацау сбæрæг кæнын</p> <p>базонæн уаа</p> <p>хи ныхас раст рацаразын зонын, проблема раст сбæрæг кæнын хъæугæ информаци ссарын зонын æмбаргæ куыст</p> <p>коммуникативон уаа</p> <p>фæрстытæ æвæрын, хи хъуыдытæ æргом кæнын, ахуырты æмгуыстады пълан аразын</p> <p>удгоймагон уаа</p> <p>æнкъарын ирон æвзаджы ахадындзинад нæ адæмы царды,</p>	

				мадæлон æвзæджы аивдзинад , Фыдыбæстæм æмæ мæдæлон æвзагмæ уарзондзинад гурын	
37		Урок- беседæ	Кочысаты Мухарбег. Хæст æмæ адæймаджы хъысмæт «Хъама», «Адæмы маст» -ы.	Регулятивон: ахуырадон нысан æвæрын, ахуырадон архæйдтытæ сбæрæг кæнын, ахуыры фæстиуджытæ рагацау сбæрæг кæнын базонæн уаа хи ныхас раст рацаразын зонын, проблемæ раст сбæрæг кæнын хъæугæ информаци ссарын зонын æмбаргæ куыст коммуникативон уаа фæрстытæ æвæрын, хи хъуыдытæ æргом кæнын, ахуырты æмгуыстады пълан аразын удгоймагон уаа æнкъарын ирон æвзæджы ахæдындзинад нæ адæмы царды, мадæлон æвзæджы аивдзинад , Фыдыбæстæм æмæ мæдæлон æвзагмæ уарзондзинад гурын	Поэты хъысмæт. "Мæ хæс". Хæст æмæ адæймаджы хъысмæт. Патриоты хæс, йæ тохы нысан. Поэты бынат æхсæнады царды. Адæймаджы намыс æмæ сæрыстырдзинад. "Фæстаг салам". Хæстоны хъысмæт. Поэт-патриоты ард. "Хъама". Йæ темæ. Поэты ахаст йæ хотыхмæ рæстæджы иванты. Поэты фæдзæхст — сæрибар æмæ фыдыбæстæ хъахъхъæнын, тохмæ цæттæ уæвын. "Адæмы мæт". Æмдзæвгæйы темæ — знæгты æрбабырст æмæ советон адæмы патриотизм. Поэты ныфс æмæ оптимизм, йæ сидт уæлахизыл тохмæ.
38		Урок- беседæ	Мамсыраты Дæбе. Цауты историон рæстæг - «Цыт»- ы. Дыууæ хæдзары царды дыууæ	Регулятивон: ахуырадон нысан æвæрын, ахуырадон архæйдтытæ сбæрæг кæнын, ахуыры фæстиуджытæ рагацау сбæрæг кæнын базонæн уаа хи ныхас раст рацаразын зонын,	Дæбе — зынгæ ирон фыссæг. "Цыт". Цауты историон рæстæг. Дыууæ хæдзары царды дыууæ уавæры

				уавæры æвдисæнтæ.	проблемаæ раст сбæрæг кæнын хъæугæ информаци ссарын зонын æмбаргæ куыст коммуникативон уаа фæрстытæ æвæрын, хи хъуыдытæ æргом кæнын, ахуырты æмгуыстады пълан аразын удгоймагон уаа æнкъарын ирон æвзаджы ахадындзинад нæ адæмы царды, мадæлон æвзаджы аивдзинад , Фыдыбæстæм æмæ мадæлон æвзагмæ уарзондзинад гурын	æвдисæнтæ. Дзынгайы уаг, йæ удыхъæд, йæ хъысмæт. Цолайы цардвæндаг. Йæ монон рæзт æхсæнадон царды. Цыт æмæ намысы мидис дыууæ æхсæнады. Уацмысы идейæ — фæллойдæнæгæн кад кæнын.
39	2		Иумæйаг хатдзæг кæныны урок	Презентаци. Дзынгайы удыхъæд.	Регулятивон: ахуырадон нысан æвæрын, ахуырадон архæйдтытæ сбæрæг кæнын, ахуыры фæстиуджытæ рагацау сбæрæг кæнын базонæн уаа хи ныхас раст рацаразын зонын, проблемаæ раст сбæрæг кæнын хъæугæ информаци ссарын зонын æмбаргæ куыст коммуникативон уаа фæрстытæ æвæрын, хи хъуыдытæ æргом кæнын, ахуырты æмгуыстады пълан аразын удгоймагон уаа æнкъарын ирон æвзаджы ахадындзинад нæ адæмы царды, мадæлон æвзаджы аивдзинад , Фыдыбæстæм æмæ мадæлон æвзагмæ уарзондзинад гурын	
40			Тексты анализ	Уацмысы идейæ – фæллойдæнæгæн кад кæнын.	Регулятивон: ахуырадон нысан æвæрын, ахуырадон архæйдтытæ сбæрæг кæнын, ахуыры фæстиуджытæ рагацау сбæрæг кæнын базонæн уаа	.

					<p>хи ныхас раст рацаразын зонын, проблема раст сбæрæг кæнын хъæугæ информаци ссарын зонын æмбаргæ куыст</p> <p style="text-align: center;">коммуникативон уаа</p> <p>фæрстытæ æвæрын, хи хъуыдытæ æргом кæнын, ахуырты æмгуыстады пълан аразын</p> <p style="text-align: center;">удгоймагон уаа</p> <p>æнкъарын ирон æвзаджы ахадындзинад нæ адæмы царды, мадæлон æвзаджы аивдзинад , Фыдыбæстæм æмæ мадæлон æвзагмæ уарзондзинад гурын</p>	
41	2		Н/Р/К	<p>Изложени скъуыддзаг «Цыт»- æй</p> <p>Регулятивон: ахуырадон нысан æвæрын, ахуырадон архæйдтытæ сбæрæг кæнын, ахуыры фæстиуджытæ рагацау сбæрæг кæнын</p> <p style="text-align: center;">базонæн уаа</p> <p>хи ныхас раст рацаразын зонын, проблема раст сбæрæг кæнын хъæугæ информаци ссарын зонын æмбаргæ куыст</p> <p style="text-align: center;">коммуникативон уаа</p> <p>фæрстытæ æвæрын, хи хъуыдытæ æргом кæнын, ахуырты æмгуыстады пълан аразын</p> <p style="text-align: center;">удгоймагон уаа</p> <p>æнкъарын ирон æвзаджы ахадындзинад нæ адæмы царды, мадæлон æвзаджы аивдзинад , Фыдыбæстæм æмæ мадæлон æвзагмæ уарзондзинад гурын</p>		
42			Урок- беседа	<p>Калоты Хазби. Презентаци. Поэты фæдзæхст «Фæстаг</p> <p>Регулятивон: ахуырадон нысан æвæрын, ахуырадон архæйдтытæ сбæрæг кæнын, ахуыры фæстиуджытæ рагацау сбæрæг кæнын</p>	Поэты хъысмæт. Йæ лирикайы мотивтæ. Сæрибары хæстоны	

				салам»- ы.	<p>базонаен уаа хи ныхас раст рацаразын зонын, проблема раст сбараг каенын хъауга информаци ссарын зонын амбарга куыст</p> <p>коммуникативон уаа фарстыга аварын, хи хъуыдыга аргом каенын, ахуырты амгуыстады план аразын</p> <p>удгоймагон уаа анкарын ирон авзаджы ахадындынад на адамы царды, маделон авзаджы аивдынад , Фыдыбастам ама маделон авзагма уарзондынад гурын</p>	сгуйхт ама кад. "Фастаг салам". Авзыгд лаппуйы хъуыдыга хастма цаугайа. Йа лагдынад. Йа ныфс, йа идеалга. Сыгдга уарзондынад амдзавгайы.
43	3		Тексты анализ	"Кард"	<p>Регулятивон: ахуырадон нысан аварын, ахуырадон архайдтыга сбараг каенын, ахуыры фастиджыга рагацау сбараг каенын</p> <p>базонаен уаа хи ныхас раст рацаразын зонын, проблема раст сбараг каенын хъауга информаци ссарын зонын амбарга куыст</p> <p>коммуникативон уаа фарстыга аварын, хи хъуыдыга аргом каенын, ахуырты амгуыстады план аразын</p> <p>удгоймагон уаа анкарын ирон авзаджы ахадындынад на адамы царды, маделон авзаджы аивдынад , Фыдыбастам ама маделон авзагма уарзондынад гурын</p>	Хастон уавар. Мады фадзехст йа фыртан — фыдалты кард кадима дарын. Тохон фалтарты бастдынад, хъайтарон традицга.
44			у рок- балц ивгъуыдм	Джыккайты Шамил.Сосланы	<p>Регулятивон: ахуырадон нысан аварын, ахуырадон архайдтыга сбараг каенын,</p>	текст раст, аив ама равдз касынма;

			æ	хæстон сгуыхтытæ «Дауыт Сосланы хъынцъым» -ы.	<p>ахуыры фæстиуджытæ рагацау сбæрæг кæнын</p> <p>базонаен уаа</p> <p>хи ныхас раст рацаразын зонын, проблема раст сбæрæг кæнын хъæугæ информаци ссарын зонын æмбаргæ куыст</p> <p>коммуникативон уаа</p> <p>фæрстытæ æвæрын, хи хъуыдытæ æргом кæнын, ахуырты æмгуыстады пълан аразын</p> <p>удгоймагон уаа</p> <p>æнкъарын ирон æвзаджы ахадындзинад нæ адæмы царды, мадæлон æвзаджы аивдзинад , Фыдыбæстæм æмæ мадæлон æвзагмæ уарзондзинад гурын</p>	<p>- уацмысты мидис радзурынмæ; фæрстытæн бæстон дзуапп дæттынмæ; -уацмысы мидис равдисынаен пълан саразынмæ, уыцы пъланыл цыбыр сочинении ныффыссынмæ; -персонажтæн характеристика дæтттынмæ; -, уыдон тыххæй йæхи хъуыды загъынмæ; -дзырдутæй æмæ хрестоматийы фиппаинагтæй пайда кæнынмæ.</p>
45			Урок- беседа	Дзадтиаты Тотырбег.Тотырбед жы цардæй фыст.	<p>Регулятивон: ахуырадон нысан æвæрын, ахуырадон архæйдтытæ сбæрæг кæнын, ахуыры фæстиуджытæ рагацау сбæрæг кæнын</p> <p>базонаен уаа</p> <p>хи ныхас раст рацаразын зонын, проблема раст сбæрæг кæнын хъæугæ информаци ссарын зонын æмбаргæ куыст</p> <p>коммуникативон уаа</p> <p>фæрстытæ æвæрын, хи хъуыдытæ æргом кæнын, ахуырты æмгуыстады пълан аразын</p> <p>удгоймагон уаа</p> <p>æнкъарын ирон æвзаджы ахадындзинад нæ адæмы царды, мадæлон æвзаджы аивдзинад ,</p>	<p>текст раст, аив æмæ равдз кæсынмæ; - уацмысты мидис радзурынмæ; фæрстытæн бæстон дзуапп дæттынмæ; -уацмысы мидис равдисынаен пълан саразынмæ, уыцы пъланыл цыбыр сочинении ныффыссынмæ; -персонажтæн характеристика дæтттынмæ; -, уыдон тыххæй йæхи</p>

					Фыдыбæстæм æмæ мадæлон æвзагмæ уарзондзинад гурын	хъуыды загъынмæ; -дзырдутæй æмæ хрестоматийы фиппаинагтæй пайда кæнынмæ.
46	2		Тексты анализ	Презентаци. «Уæлдæфы-ирон чызг».	Регулятивон: ахуырадон нысан æвæрын, ахуырадон архæйдтытæ сбæрæг кæнын, ахуыры фæстиуджытæ рагацау сбæрæг кæнын базонаен уаа хи ныхас раст рацаразын зонын, проблемæ раст сбæрæг кæнын хъæугæ информаци ссарын зонын æмбаргæ куыст коммуникативон уаа фæрстытæ æвæрын, хи хъуыдытæ æргом кæнын, ахуырты æмгуыстады пълан аразын удгоймагон уаа æнкъарын ирон æвзаджы ахадындзинад нæ адæмы царды, мадæлон æвзаджы аивдзинад , Фыдыбæстæм æмæ мадæлон æвзагмæ уарзондзинад гурын	Аив дзурын.
47			Урок-беседæ	Гафез (Гаглойты Федыр).Цæф æфсæддоны уавæр æмæ сгуыхт «Зарæг царæнбоныл» -ы.	Регулятивон: ахуырадон нысан æвæрын, ахуырадон архæйдтытæ сбæрæг кæнын, ахуыры фæстиуджытæ рагацау сбæрæг кæнын базонаен уаа хи ныхас раст рацаразын зонын, проблемæ раст сбæрæг кæнын хъæугæ информаци ссарын зонын æмбаргæ куыст коммуникативон уаа фæрстытæ æвæрын, хи хъуыдытæ æргом кæнын, ахуырты æмгуыстады пълан аразын	Поэмæ – монолог, йæ аивадон æууæлтæ.Хæст æмæ хæстон. Цæф æфсæддоны уавæр. Йе сгуыхт. Йæ фæстаг хъуыдытæ цард æмæ намысыл. Поэмæ-монолог, йæ аивадон æууæлтæ.

					<p align="center">удгоймагон уаа</p> <p>æнкъарын ирон æвзаджы ахадындзинад нæ адæмы царды, мадæлон æвзаджы аивдзинад , Фыдыбæстæм æмæ мадæлон æвзагмæ уарзондзинад гурын</p>	
48	2			<p>Хъайттаты Сергей Радзырд «Ирæд» -ы мидис.</p>	<p>Регулятивон: ахуырадон нысан æвæрын, ахуырадон архæйдтытæ сбæрæг кæнын, ахуыры фæстиуджытæ рагацау сбæрæг кæнын</p> <p align="center">базонæн уаа</p> <p>хи ныхас раст рацаразын зонын, проблемаæ раст сбæрæг кæнын хъæугæ информаци ссарын зонын æмбаргæ куыст</p> <p align="center">коммуникативон уаа</p> <p>фæрстытæ æвæрын, хи хъуыдытæ æргом кæнын, ахуырты æмгуыстады пълан аразын</p> <p align="center">удгоймагон уаа</p> <p>æнкъарын ирон æвзаджы ахадындзинад нæ адæмы царды, мадæлон æвзаджы аивдзинад , Фыдыбæстæм æмæ мадæлон æвзагмæ уарзондзинад гурын</p>	Проблемон фарстатæн дзуапп дæттын.
49				<p>Хистæры фарн хъахъхъæнын – уацмысы сæйраг хъуыды.</p>	<p>Регулятивон: ахуырадон нысан æвæрын, ахуырадон архæйдтытæ сбæрæг кæнын, ахуыры фæстиуджытæ рагацау сбæрæг кæнын</p> <p align="center">базонæн уаа</p> <p>хи ныхас раст рацаразын зонын, проблемаæ раст сбæрæг кæнын хъæугæ информаци ссарын зонын æмбаргæ куыст</p> <p align="center">коммуникативон уаа</p> <p>фæрстытæ æвæрын, хи хъуыдытæ æргом кæнын,</p>	

				<p>ахуырты æмгуыстады пълан аразын удгоймагон уаа æнкъарын ирон æвзаджы ахадындзинад нæ адæмы царды, мадæлон æвзаджы аивдзинад , Фыдыбæстæм æмæ мадæлон æвзагмæ уарзондзинад гурын</p>	
50	1		<p>Дзаболаты Хазби «Фашисттæ æхсынц Пушкины» ы генийы æнæмæлæт</p>	<p>Регулятивон: ахуырадон нысан æвæрын, ахуырадон архæйдтытæ сбæрæг кæнын, ахуыры фæстиуджытæ рагацау сбæрæг кæнын базонæн уаа хи ныхас раст рацаразын зонын, проблемæ раст сбæрæг кæнын хъæугæ информаци ссарын зонын æмбаргæ куыст коммуникативон уаа фæрстытæ æвæрын, хи хъуыдытæ æргом кæнын, ахуырты æмгуыстады пълан аразын удгоймагон уаа æнкъарын ирон æвзаджы ахадындзинад нæ адæмы царды, мадæлон æвзаджы аивдзинад , Фыдыбæстæм æмæ мадæлон æвзагмæ уарзондзинад гурын</p>	<p>Дзаболаты Хазби — поэт. Йæ лирикон мотивтæ. Фашистты фыдракæндтæ. Сæ ахаст культураемæ. Фашизм — адæм æмæ сæрибары знæгтæ. Поэты хъысмæт. Гени — æнæмæлæт. Уацмысы актуалон идейæтæ.</p>
51	3		<p><i>Плиты Грис.</i> Хæсты æвирхъау фæстиуджытæ «Мад» -ы.</p>	<p>Регулятивон: ахуырадон нысан æвæрын, ахуырадон архæйдтытæ сбæрæг кæнын, ахуыры фæстиуджытæ рагацау сбæрæг кæнын базонæн уаа хи ныхас раст рацаразын зонын, проблемæ раст сбæрæг кæнын хъæугæ информаци ссарын зонын æмбаргæ куыст коммуникативон уаа фæрстытæ æвæрын,</p>	<p><i>" . Хæсты æвирхъау фæстиуджытæ. Мад æмæ йæ сидæр сабийы хъысмæт. Мады сидт сабырдзинадмæ. Презентаци</i></p>

				<p>хи хъуыдытæ æргом кæнын, ахуырты æмгуыстады пълан аразын удгоймагон уаа æнкъарын ирон æвзаджы ахадындзинад нæ адæмы царды, мадæлон æвзаджы аивдзинад , Фыдыбæстæм æмæ мадæлон æвзагмæ уарзондзинад гурын</p>	
52	2		<p>Плиты Грис.Балладæ «Иунæджы кадæг» - ы фольклорон бындур.</p>	<p>Регулятивон: ахуырадон нысан æвæрын, ахуырадон архæйдтытæ сбæрæг кæнын, ахуыры фæстиуджытæ рагацау сбæрæг кæнын базонаен уаа хи ныхас раст рацаразын зонын, проблемæ раст сбæрæг кæнын хъæугæ информаци ссарын зонын æмбаргæ куыст коммуникативон уаа фæрстытæ æвæрын, хи хъуыдытæ æргом кæнын, ахуырты æмгуыстады пълан аразын удгоймагон уаа æнкъарын ирон æвзаджы ахадындзинад нæ адæмы царды, мадæлон æвзаджы аивдзинад , Фыдыбæстæм æмæ мадæлон æвзагмæ уарзондзинад гурын</p>	<p>Балладæйы фольклорон бындур. Иунæджы уавæр, йæ трагикон хъысмæт. Абырджыты фыдракæнд. Æрдз фыдракæнды ныхмæ. Адæмы рæстаг тæрхон. Уацмысы гуманистон идейæтæ — тæригъæд нæ тайы,</p>
53	2		<p>Букъуылты Алыкци Радзырд «Æвдæдзы хос» -ы мидис.</p>	<p>Регулятивон: ахуырадон нысан æвæрын, ахуырадон архæйдтытæ сбæрæг кæнын, ахуыры фæстиуджытæ рагацау сбæрæг кæнын базонаен уаа хи ныхас раст рацаразын зонын, проблемæ раст сбæрæг кæнын хъæугæ информаци ссарын зонын æмбаргæ куыст коммуникативон уаа</p>	<p>Радзырды мидис. Дыууæ цæстæнгасы æхсæнадон куыстмæ..</p>

					<p>фæрстытæ æвæрын, хи хъуыдытæ æргом кæнын, ахуырты æмгуыстады пълан аразын удгоймагон уаа æнкъарын ирон æвзаджы ахадындзинад нæ адæмы царды, мадæлон æвзаджы аивдзинад , Фыдыбæстæм æмæ мадæлон æвзагмæ уарзондзинад гурын</p>	
54	2		Тексты анализ	Сæйраг архайджыты зондахаст.	<p>Регулятивон: ахуырадон нысан æвæрын, ахуырадон архæйдтытæ сбæрæг кæнын, ахуыры фæстиуджытæ рагацау сбæрæг кæнын базонæн уаа хи ныхас раст рацаразын зонын, проблемæ раст сбæрæг кæнын хъæугæ информаци ссарын зонын æмбаргæ куыст коммуникативон уаа фæрстытæ æвæрын, хи хъуыдытæ æргом кæнын, ахуырты æмгуыстады пълан аразын удгоймагон уаа æнкъарын ирон æвзаджы ахадындзинад нæ адæмы царды, мадæлон æвзаджы аивдзинад , Фыдыбæстæм æмæ мадæлон æвзагмæ уарзондзинад гурын</p>	Сæйраг архайджыты зондахаст, сæ удыхъæды миниуджытæ. Адæймаджы хорздзинады æууæлтæ
55	1			Тетцойты Таймураз. Таймуразы лирикайыл афæлгæст.	<p>Регулятивон: ахуырадон нысан æвæрын, ахуырадон архæйдтытæ сбæрæг кæнын, ахуыры фæстиуджытæ рагацау сбæрæг кæнын базонæн уаа хи ныхас раст рацаразын зонын, проблемæ раст сбæрæг кæнын хъæугæ информаци ссарын зонын æмбаргæ куыст</p>	. "Мæ Дигори мæйрохс", "Мæ гъæу". Рæсугъддзинад æнкъарын — уды фидауц. Патриотон хъуыдытæ — поэзийы мидис.

					<p>коммуникативон уаа фәрстытә әвәрын, хи хъуыдытә әргом кәнын, ахуырты әмгуыстады пълан аразын</p> <p>удгоймагон уаа әнкъарын ирон әвзәджы ахадындзинад нә адәмы царды, мадәлон әвзәджы аивдзинад , Фыдыбәстәм әмә мадәлон әвзагмә уарзондзинад гурын</p>	
56	2		Урок- диссәгты фәз	<p>Презентации. Хъайтыхъты Азәмәт Таурәгъ «Ус богал» -ы мидис.</p>	<p>Регулятивон: ахуырадон нысан әвәрын, ахуырадон архәйдтытә сбәрәг кәнын, ахуыры фәстиуджытә рагацау сбәрәг кәнын</p> <p>базонаән уаа хи ныхас раст рацаразын зонын, проблемә раст сбәрәг кәнын хъәугә информаци ссарын зонын әмбаргә куыст</p> <p>коммуникативон уаа фәрстытә әвәрын, хи хъуыдытә әргом кәнын, ахуырты әмгуыстады пълан аразын</p> <p>удгоймагон уаа әнкъарын ирон әвзәджы ахадындзинад нә адәмы царды, мадәлон әвзәджы аивдзинад , Фыдыбәстәм әмә мадәлон әвзагмә уарзондзинад гурын</p>	Уацмысы сюжет.
57	1		Урок- беседә	Зәехх – царды фәрәз.	<p>Регулятивон: ахуырадон нысан әвәрын, ахуырадон архәйдтытә сбәрәг кәнын, ахуыры фәстиуджытә рагацау сбәрәг кәнын</p> <p>базонаән уаа хи ныхас раст рацаразын зонын, проблемә раст сбәрәг кәнын хъәугә информаци ссарын зонын</p>	Адәмы быцәу.

				<p>æмбаргæ куыст</p> <p>коммуникативон уаа</p> <p>фæрстытæ æвæрын, хи хъуыдытæ æргом кæнын, ахуырты æмгуыстады пълан аразын</p> <p>удгоймагон уаа</p> <p>æнкъарын ирон æвзаджы ахадындзинад нæ адæмы царды, мадæлон æвзаджы аивдзинад , Фыдыбæстæм æмæ мадæлон æвзагмæ уарзондзинад гурын</p>	
58		Урок-беседаæ	<p>Хъодзаты Æхсар.Къостайы стыр куыст æмæ граждайнаг сгуыхт «Къостайы хæдзар» - ы.</p>	<p>Регулятивон: ахуырадон нысан æвæрын, ахуырадон архæйдтытæ сбæрæг кæнын, ахуыры фæстиуджытæ рагацау сбæрæг кæнын</p> <p>базонаен уаа</p> <p>хи ныхас раст рацаразын зонын, проблемаæ раст сбæрæг кæнын хъæугæ информаци ссарын зонын æмбаргæ куыст</p> <p>коммуникативон уаа</p> <p>фæрстытæ æвæрын, хи хъуыдытæ æргом кæнын, ахуырты æмгуыстады пълан аразын</p> <p>удгоймагон уаа</p> <p>æнкъарын ирон æвзаджы ахадындзинад нæ адæмы царды, мадæлон æвзаджы аивдзинад , Фыдыбæстæм æмæ мадæлон æвзагмæ уарзондзинад гурын</p>	
59			<p>Дзасохты Музафер Зонд – æнамонды хос «Къостайы мидныхасы» -ы.</p>	<p>Регулятивон: ахуырадон нысан æвæрын, ахуырадон архæйдтытæ сбæрæг кæнын, ахуыры фæстиуджытæ рагацау сбæрæг кæнын</p> <p>базонаен уаа</p> <p>хи ныхас раст рацаразын зонын, проблемаæ раст сбæрæг кæнын</p>	

					<p>хъæугæ информаци ссарын зонын æмбаргæ куыст</p> <p style="text-align: center;">коммуникативон уаа</p> <p>фæрстытæ æвæрын, хи хъуыдытæ æргом кæнын, ахуырты æмгуыстады пълан аразын</p> <p style="text-align: center;">удгоймагон уаа</p> <p>æнкъарын ирон æвзаджы ахадындзинад нæ адæмы царды, мадæлон æвзаджы аивдзинад , Фыдыбæстæм æмæ мадæлон æвзагмæ уарзондзинад гурын</p>	
60	2		Тексты анализ	<p>Радзырд «Бæхы цæссыгтæ» -йы мидис.</p>	<p>Регулятивон: ахуырадон нысан æвæрын, ахуырадон архæйдтытæ сбæрæг кæнын, ахуыры фæстиуджытæ рагацау сбæрæг кæнын</p> <p style="text-align: center;">базонæн уаа</p> <p>хи ныхас раст рацаразын зонын, проблемæ раст сбæрæг кæнын хъæугæ информаци ссарын зонын æмбаргæ куыст</p> <p style="text-align: center;">коммуникативон уаа</p> <p>фæрстытæ æвæрын, хи хъуыдытæ æргом кæнын, ахуырты æмгуыстады пълан аразын</p> <p style="text-align: center;">удгоймагон уаа</p> <p>æнкъарын ирон æвзаджы ахадындзинад нæ адæмы царды, мадæлон æвзаджы аивдзинад , Фыдыбæстæм æмæ мадæлон æвзагмæ уарзондзинад гурын</p>	
61	1			<p><i>Цæрукъаты Алыкандр.Презент аци.</i> Адæймаг æмæ райгуыраен бæстæйы иудзинад «Гъеуæдæй</p>	<p>Регулятивон: ахуырадон нысан æвæрын, ахуырадон архæйдтытæ сбæрæг кæнын, ахуыры фæстиуджытæ рагацау сбæрæг кæнын</p> <p style="text-align: center;">базонæн уаа</p> <p>хи ныхас раст рацаразын зонын,</p>	

				куы зонын...»	проблема раст сбæрæг кæнын хъæугæ информаци ссарын зонын æмбаргæ куыст коммуникативон уаа фæрстытæ æвæрын, хи хъуыдытæ æргом кæнын, ахуырты æмгуыстады пълан аразын удгоймагон уаа æнкъарын ирон æвзаджы ахадындзинад нæ адæмы царды, мадæлон æвзаджы аивдзинад , Фыдыбæстæм æмæ мадæлон æвзагмæ уарзондзинад гурын	
62	1		Балц- ивгъуыдмæ	Малиты Васо.Презентаци. Скифтæ – иры номдзыд фыдæлтæ «Скифтæ» - йы	Регулятивон: ахуырадон нысан æвæрын, ахуырадон архæйдтытæ сбæрæг кæнын, ахуыры фæстиуджытæ рагацау сбæрæг кæнын базонаен уаа хи ныхас раст рацаразын зонын, проблема раст сбæрæг кæнын хъæугæ информаци ссарын зонын æмбаргæ куыст коммуникативон уаа фæрстытæ æвæрын, хи хъуыдытæ æргом кæнын, ахуырты æмгуыстады пълан аразын удгоймагон уаа æнкъарын ирон æвзаджы ахадындзинад нæ адæмы царды, мадæлон æвзаджы аивдзинад , Фыдыбæстæм æмæ мадæлон æвзагмæ уарзондзинад гурын	Авторы фæдзæхст: аразын – царды хос, адæмы фарн.
63	1		Урок- беседа	Хаджеты Таймураз Презентаци. Хæххон æрдзы нывтæ «Мæ рох	Регулятивон: ахуырадон нысан æвæрын, ахуырадон архæйдтытæ сбæрæг кæнын, ахуыры фæстиуджытæ рагацау сбæрæг кæнын базонаен уаа	Зоной: текст, йæ мидис; йæ цаутæ æмæ сæ рæзт (сюжет); сæ хъайтарты, уыдоны æууæлтæ æмæ

			къуым» -ы. «Ирыстонмæ»	<p>хи ныхас раст рацаразын зонын, проблема раст сбæрæг кæнын хъæугæ информаци ссарын зонын æмбаргæ куыст</p> <p style="text-align: center;">коммуникативон уаа</p> <p>фæрстытæ æвæрын, хи хъуыдытæ æргом кæнын, ахуырты æмгуыстады пълан аразын</p> <p style="text-align: center;">удгоймагон уаа</p> <p>æнкъарын ирон æвзаджы ахадындынад нæ адæмы царды, мадæлон æвзаджы аивдынад , Фыдыбæстæм æмæ мадæлон æвзагмæ уарзондынад гурын</p>	<p>æмæ ахастытæ; -дзырдаивады хуызтæ: литературæйæ – радзырд, поэмæ, драмæ, æмдзæвгæ; аивадон фæрæзтæй – юмор æмæ сатира, сурæт æмæ фæлгонц, строфа æмæ рифмæ, эпитет, метафора, абарст, фæсномыг ныхас (аллегии), символ. Арæхсой: - тексттæ раст, аив æмæ рæвдз кæсынмæ; - уацмысты мидис радзурынмæ; фæрстытæн бæстон дзуап дæттынмæ; -уацмысы мидис равдисынæн пълан саразынмæ, уыцы пъланыл цыбыр сочинении ныффыссынмæ; -персонажтæн характеристика дæттынмæ; -, уыдон тыххæй йæхи хъуыды зæгъынмæ; -дзырдуатæй æмæ хрестоматийы фиппаинагтæй пайда кæнынмæ.</p>	
64	2		Урок-	Ходы Камал. Ирон	Регулятивон: ахуырадон нысан æвæрын,	Фыдыуæзæг уарзыны

			беседæ	<p>зарæг – царды хъæлæс, æхсар æмæ намысы фидиуæг æмдзæвгæ «Кæмддæр ирон лæппутæ зарынц» - ы.</p>	<p>ахуырадон архæйдтытæ сбæрæг кæнын, ахуыры фæстиуджытæ рагацау сбæрæг кæнын</p> <p style="text-align: center;">базонæн уаа</p> <p>хи ныхас раст рацаразын зонын, проблемаæ раст сбæрæг кæнын хъæугæ информаци ссарын зонын æмбаргæ куыст</p> <p style="text-align: center;">коммуникативон уаа</p> <p>фæрстытæ æвæрын, хи хъуыдытæ æргом кæнын, ахуырты æмгуыстады пълан аразын</p> <p style="text-align: center;">удгоймагон уаа</p> <p>æнкъарын ирон æвзæджы ахадындынад нæ адæмы царды, мадæлон æвзæджы аивдзынад , Фыдыбæстæм æмæ мадæлон æвзагмæ уарзондынад гурын</p>	<p>темæ. Лирикон хъайтары цæстæнгас царды иууыл егъаудæр хæзнатæм (райгуырæн къона, ныййарæджы узæлд, хи къухвæллоу)</p>
65-67				<p>Регулятивон: ахуырадон нысан æвæрын, ахуырадон архæйдтытæ сбæрæг кæнын, ахуыры фæстиуджытæ рагацау сбæрæг кæнын</p> <p style="text-align: center;">базонæн уаа</p> <p>хи ныхас раст рацаразын зонын, проблемаæ раст сбæрæг кæнын хъæугæ информаци ссарын зонын æмбаргæ куыст</p> <p style="text-align: center;">коммуникативон уаа</p> <p>фæрстытæ æвæрын, хи хъуыдытæ æргом кæнын, ахуырты æмгуыстады пълан аразын</p> <p style="text-align: center;">удгоймагон уаа</p> <p>æнкъарын ирон æвзæджы ахадындынад нæ адæмы царды, мадæлон æвзæджы аивдзынад , Фыдыбæстæм æмæ мадæлон æвзагмæ уарзондынад гурын</p>		

68	1		хатдзæгæт кæныны урок	Компьютерон тест рацыд рацыд æрмæгæй .		
----	---	--	-----------------------------	---	--	--